

O AȘEZARE DIN EPOCA BRONZULUI LA ROȘU *)

Cercetările de suprafață întreprinse în vara anului 1958 pe malul drept al râului Dîmbovița, în porțiunea de nord a orașului București, au prilejuit descoperirea, pe teritoriul satului Roșu, raionul „16 februarie“, a unor urme de locuire din epoca bronzului timpuriu, cultura Glina III. Suprafața pe care au fost semnalate aceste indicii, se află la cca. 1.000 m nord-est de periferia satului mai sus menționat, ocupînd cca. 2 ha. Acest teren, ușor înălțat deasupra zonei înconjurătoare, face parte din terasa Dîmboviței și înaintea spre sud-est, obligînd apele râului să-l înconjoare aproape din trei părți. Malurile abrupte din spre nord-est, est și sud-est, precum și întinsele păduri din spre vest, ale căror urme se mai mențin și astăzi, constituiau condiții deosebit de prielnice înfiripării unor așezări omenеști.

Cercetările de suprafață efectuate în această zonă, au dovedit că materialul arheologic se află răspîndit neuniform, fiind mai aglomerat pe botul de sud al terasei. Cîteva gropi săpate recent de localnici, precum și șanțurile unui drum de țară, care trecînd printr-un vad apele Dîmboviței, unește satele Roșu și Dudu, au permis semnalarea unor complexe arheologice deosebit de bogate în material ceramic. Avîndu-se în vedere posibilitatea distrugerii acestor urme de către localnici, s-a întreprins în perioada 16 mai — 1 iunie 1958, o săpătură de salvare, urmărindu-se în special explorarea suprafețelor amenințate.

Șanțul I, trasat în această așezare pe o lungime de 7 metri a secționat terenul rămas cruțat de gropile recente, pînă la buza terasei, avînd orientarea sud-vest — nord-est. La adîncimea de 0,05—0,10 m față de solul actual, săpăturile au atins stratul de cultură materială din epoca bronzului. constituit dintr-un pămînt negru măzăros în care se află fragmente de vase de lut, cărbune și oase. Grosimea stratului atinge în porțiunea de nord-est cca. 0,40 m, subțindu-se în capătul opus pînă la cca. 0,25 m. Sub acest strat urmează solul castaniu de pădure, care acoperă la adîncimea de 1,10 m, de la nivelul actual, depunerile de loess cuaternare. Pe partea de vest, șanțul I a secționat o groapă menajeră, care se afundă în solul castaniu cu 0,70 m. În pămîntul de umplutură al acestei gropi, al cărei diametru superior atinge 1,50 m, au fost găsite fragmente ceramice. Stratigrafia primei secțiuni a dovedit că terenul cercetat păstrează un singur nivel de locuire, acela din epoca bronzului timpuriu.

*) Cercetările au fost efectuate sub îndrumarea lui Vlad Zirra.

Șanțul II, trasat paralel cu șanțul I, la 11,65 m vest de acesta, pe o lungime de 10 m, a confirmat observațiile stratigrafice făcute în prima secțiune. La 0,05 m față de nivelul actual, a fost găsit stratul de cultură materială Glina III, iar sub acesta, pământul castaniu neumblat. Latura de est a șanțului, a secționat două gropi menajere cu pereții oblici, adâncite în solul castaniu cu 0,50 m și respectiv 0,75 m. Și în pământul de umplură al acestor gropi au fost găsite câteva fragmente de vase din lut. Între cele două șanțuri, pe o lungime de 8,35 m, a fost trasat șanțul III. Încă de la adâncimea de — 0,20 m au fost găsite, în porțiunea de nord-vest a secțiunii, bucăți de chirpic cu pietricele și urme de pleavă, cenușă, cioburi de vase etc. La adâncimea de 0,30 m față de nivelul actual, a putut fi delimitat conturul semi-oval al unei gropi (groapa A), umplute cu un pământ negru, amestecat cu cărbune, bucăți de chirpic și numeroase fragmente ceramice. Pe o lățime de 0,35—0,40 m în jurul acestui contur, pământul era înroșit mai puternic spre groapă și din ce în ce mai puțin spre margini. Deschizându-se caseta A, s-a obținut forma ovală a acestei gropi cu diametrele 2,10/1,70 m. Orientarea ei este nord-sud. Partea sudică era ușor bombată, pe când cea din nord înscrisa o linie mai puțin curbă. Pereții gropii erau tăiați aproape vertical în pământul castaniu și albicios. Jumătatea de nord a fundului gropii, cobora de la — 0,40 m într-o pantă de 0,50 m pe când partea de sud era orizontală, înscriind cu peretele lateral un unghi de cca. 90°. Atît prin dimensiunile, forma și îndeosebi prin materialul de umplură, groapa A diferă evident de celelalte gropi semnalate mai sus. De la adâncimea de 0,20 m și pînă la fund, 1,08 m, pământul de umplură prezintă indiciile unui puternic incendiu, care a încheiat etapa de folosire a acestei amenajări omenești. Deasupra nivelului său de călcare, a fost găsit un strat înnegrit, cu mult cărbune, gros de 0,20 m. Peste acest strat s-a suprapus un pământ galben-roșcat, conținînd lentile de sol albicios, de pământ puternic ars, oase de animale și fragmente ceramice. Pe latura de nord se păstra o porțiune de pământ înroșit, nederanjat. Partea superioară a gropii a fost secționată de o altă groapă Glina III, umplută cu pământ negru mazăros și câteva fragmente ceramice.

La cca. 5 m nord-est de această groapă, s-au mai păstrat, alături de șanțuirea drumului, resturile unei alte gropi, groapa B, tot de formă ovală, cu diametrele de 1,70 m și respectiv 1,25 m orientată aproximativ pe direcția nord-sud. Groapa se adîncea cu 0,76 m față de nivelul actual, avînd pereții verticali în partea superioară și ușor bombați în porțiunea de jos. Fundul gropii era albiat. Din cauza șanțuirii drumului și a săpăturilor întreprinse de localnici, nu s-a putut stabili dacă groapa aceasta era izolată sau făcea parte din conturul unei locuințe. Umplerea ei s-a făcut prin alunecarea straturilor de pământ de pe latura de vest spre centru. În partea de jos a gropii, a fost găsit un strat de pământ înnegrit de cărbune, provenit de la o vegetație ierboasă. Deasupra acestui strat, s-a depus pe o grosime de 0,15 m un pământ galben murdar în care erau răspîndite numeroase fragmente de vase de lut. Peste această depunere se afla un strat de pământ puternic înroșit, ce conținea bucăți de chirpic, cenușă și cioburi de oale. În acest strat a fost surprinsă o bîrnă de stejar carbonizată, care se afla în cădere dinspre latura de vest spre centrul gropii.

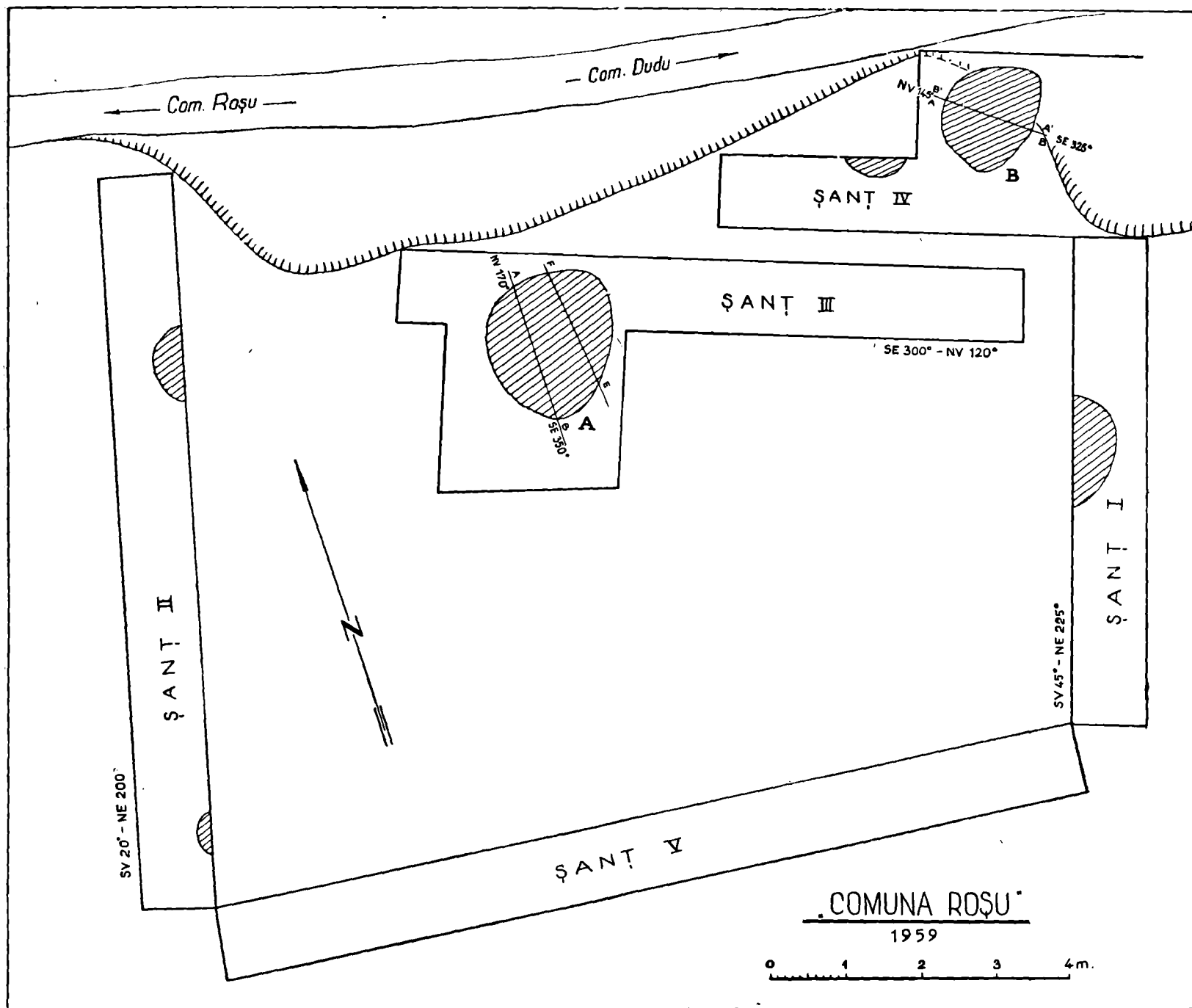

Fig. 1. Planul săpăturilor de salvare de la Roșu.

COMUNA ROȘU - 1958

Șanțul II peretele de E

0 1 2m.
1:50

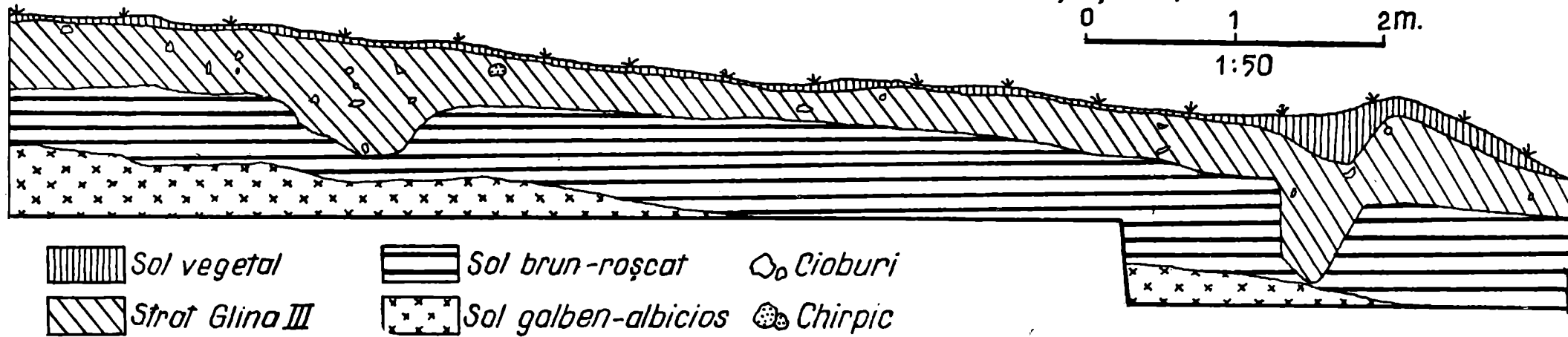

Fig. 2.

Partea superioară a gropii era umplută cu pământ cenușiu, în care frecvența materialului arheologic a fost slabă.

În groapa A s-au găsit : un răzuitor din silex galben cu două nervuri dorsale avînd pe părțile laterale retușe mărunte (fig. 3 a), o lamă de ferăstrău tot din silex galben cu retușe numai pe partea dorsală (fig. 3 b) ;

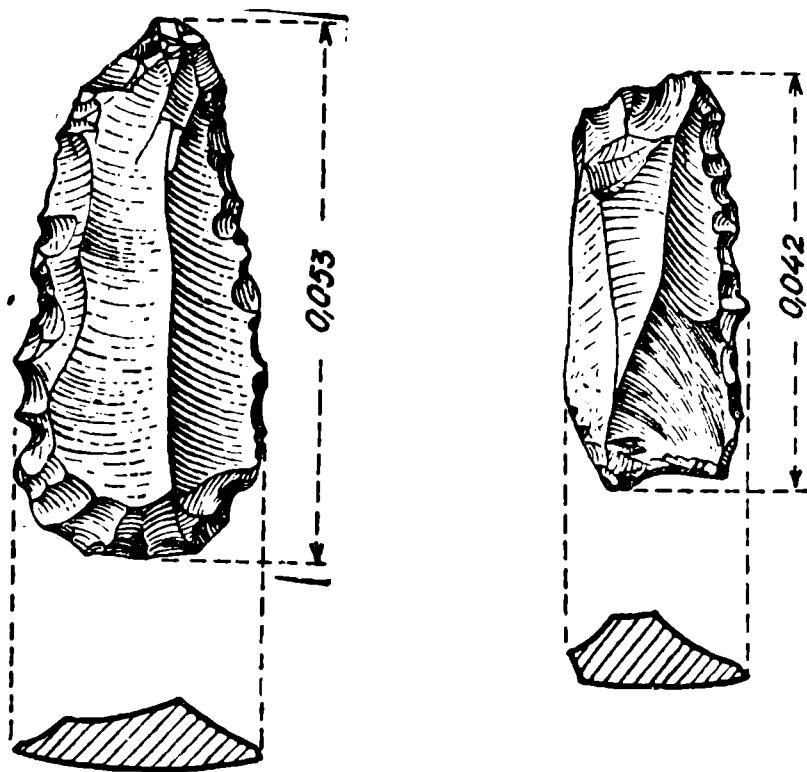

Fig. 3. Răzuitor și lamă ferăstrău din silex.

un fragment de împungătoare din așchie din os de animal (pl. I, fig. 4) ; trei fusaiole întregi și mai multe fragmentare (pl. I, fig. 2, 3) și două fragmente de toporașe votive din lut (pl. I, fig. 9, 10).

În groapa B, în afară de greutatea de plasă și fusaiole s-au găsit un fragment de împungătoare din așchie de os și numeroase fragmente de strecurători din lut, (pl. I, fig. 6, 7, 8, 11) din care se pot preciza două forme : una tronconică, în formă de pîlnie, cu perforații laterale (pl. I, fig. 8) și una în formă de strachină cu pereții ușor oblici, avînd fundul perforat (pl. I, fig. 11). Aceasta din urmă este de factură grosolană, cu pereții groși, asemănătoare cu strecurătoarea publicată de A. Prox ca aparținînd fazei Schneckenberg C¹). Tot în groapa B, s-a mai găsit un păhăruț tronconic din pastă cenușie, cu pereții și fundul foarte groși — probabil un obiect de cult (pl. I, fig. 1).

Atît în gropi cît și în strat, nu s-au găsit unelte din piatră lustruită ori nisipoasă, întîlnite de obicei în așezările Glina III. Metalul este inexistent.

Inventarul din gropi (A, B), în afară de o mare cantitate de fragmente ceramice, se încheie cu fragmente de chirpic ars puternic, conținînd în lut pietricele și în mai mică măsură pleavă, precum și cu numeroase oase de animale domestice.

¹) Alfred Prox, *Die Schneckenbergkultur*, Brașov, 1941, p. 46, fig. 20.

Materialele găsite atât în strat cât și în gropi confirmă încă odată, caracterul păstoresc al triburilor Glina III — Schneckenberg ¹⁾).

Comparînd cele două gropi A și B din așezarea Glina III de la Roșu, reiese evidentă asemănarea dintre ele. În plan, ambele arată o formă ovală (fig. 2), iar în profil se observă pe de o parte conturul lor aproape identic, iar pe de alta aceeași ordine în modul de umplere a lor : la fund o depunere de pământ înnegrit cu cărbune și cenușă iar mai sus, un strat de pământ înroșit, bucăți de chirpic, cenușă și fragmente ceramice. Inventarul lor, și el asemănător este acela obișnuit găsit într-o locuință ²⁾ și nu în gropi menajere.

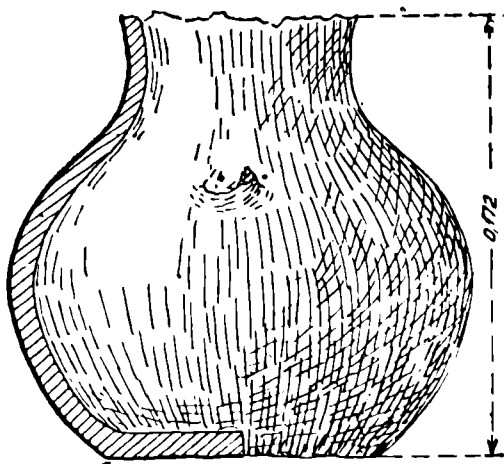

Fig. 4. Vas fragmentar din lut.

Avînd în vedere forma, dimensiunile, modul cum se prezintă conținutul lor alcătuit din pământ înnegrit de cărbune și înroșit de foc, în care zac fragmente de oale, unelte și resturi de materiale de construcții arse, credem că nu greșim dacă considerăm aceste gropi ca aparținînd unor

bordeie, care și-au sfîrșit existența printr-un incendiu.

Distrugerea așezărilor Glina III — Schneckenberg, printr-un incendiu masiv, este obișnuit constatată în săpături. La Glina, de pildă „resturile obiectelor de toate felurile printre care predomină cele ceramice și resturile locuințelor nu zac aproape de loc în pământ, ci în cenușă“ ³⁾. Acolo însă sînt locuințe de suprafață, în care s-au găsit și resturi de vetre. Tot locuințe de suprafață par a fi fost acelea din așezarea Glina III de la Ciurel și Mihai Vodă ⁴⁾, iar în Ardeal, în așezările Schneckenberg se pare că avem deaface cu același fel de locuințe ⁵⁾. În schimb la Fundeni, locuințele Glina III erau „bordeie săpate în pământ, cu pereții superiori din împletituri de nuiele lipite cu pământ amestecat cu păioase“ ⁶⁾. În descrierea unei locuințe de la Fundeni, se arată că bordeiul era alcătuit din două gropi, una mai puțin adîncă și una în formă de sac, despărțite printr-un prag. Iar mai departe, se spune că s-a descoperit acolo un grup de trei locuințe Glina III — tot bordeie — de formă ovală. La Cățelu Nou o locuință Glina III este de asemeni în formă de bordei ⁷⁾.

¹⁾ Pe dealul Mihai Vodă, ca și în celelalte puncte de pe teritoriul orașului și împrejurimi, materialul arheologic arată că purtătorii culturii Glina III, se ocupau în deosebi cu creșterea vitelor și în mai mică măsură cu agricultura primitivă.

²⁾ În groapa A s-a găsit un vas întreg și unul întregibil, iar din groapa B s-au putut reconstitui parțial numeroase vase.

³⁾ Ion Nestor, „*Fouilles de Glina*“. Dacia III—IV, 1927—1932, pag. 228.

⁴⁾ Din informațiile primite de la S. Morintz reiese că din locuințele Glina III din ambele puncte nu s-a mai păstrat decît o împrăștiere de chirpic ars.

⁵⁾ La Cuciulata, Gh. Bichir a găsit urmele unei locuințe de suprafață rectangulară. „*Săpăturile de la Cuciulata*“, Materiale VII, p. 356.

⁶⁾ D. V. Rosetti, „*Cîteva așezări și locuințe preistorice din preajma Bucureștilor*“, 1932, p. 10 și fig. 13.

⁷⁾ V. Leahu ; *Raportul săpăturilor de salvare, de la Cățelu Nou* (în volumul de față p. 24).

Prezența bordeielor în așezările Glina III întăresc ipoteza că la Roșu cele două gropi A și B constituie resturile a două bordeie și nu le putem considera gropi menajere.

* * *

Dacă în cuprinsul stratului de locuire Glina III de la Roșu, materialul ceramic s-a dovedit a fi destul de sărac și împrăștiat, în cele două gropi A și B, s-a găsit o cantitate considerabilă de fragmente ceramice, din care s-au putut întregi câteva vase și deduce o întreagă gamă de forme.

Fără a aduce elemente noi în cuprinsul complexului Glina III-Schneckenberg ¹⁾, această olărie este remarcabilă prin varietatea ei. Deși din observațiile stratigrafice nu s-a putut prinde existența a două sau mai multe etape de locuire, ceea ce ar fi servit la determinarea fazelor în evoluția culturii Glina III, lucru care constituia o contribuție deosebit de valoroasă în stadiul actual al cunoașterii ei, am socotit nimerit a prezenta conținutul ceramic al celor două gropi A. și B separat — pentru ca din aspectul lui evident deosebit, să vedem dacă nu se pot trage unele concluzii, care să suplinească, măcar în parte, lipsa datelor stratigrafice.

În olăria complexului Glina III-Schneckenberg, cunoscută în principal din două studii apărute pentru aspectul muntean ²⁾ și din unul pentru cel ardelean ³⁾, s-au deosebit, potrivit calității materialului din care sînt confecționate vasele, o categorie denumită de prof. I. Nestor „ceramică de uz casnic“ și de A. Prox „grobe Gebrauchskeramik“ și o categorie de vase lustruite, numită de A. Prox în general, ceramică fină și în care I. Nestor distinge, spre deosebire de A. Prox, două categorii : una de culoare galbenă mai mult sau mai puțin lustruită din pastă în care intră și unele corpuri străine și alta de culoare cenușie închis sau neagră, din pastă curată, bine frământată, arsă la negru cu diferite nuanțe și bine lustruită. La Roșu, în cele două gropi A și B se găsesc toate cele trei categorii stabilite de prof. I. Nestor pentru aspectul muntean al acestei culturi a bronzului timpuriu.

Olăria de uz casnic alcătuiește conținutul gropii A, cu excepția citorva fragmente ceramice care semnalează și prezența ceramicii fine. Această olărie, privită în ansamblu, poate fi caracterizată prin patru trăsături dominante : pasta din care sînt confecționate vasele conține nisip cu mica, pietricele, calcar, cioburi sfărîmate și rare fărîmituri de scoici ; arderea

¹⁾ „Cultura Glina III-Schneckenberg, numită așa după nivelul al 3-lea de la Glina, lângă București și după așezarea de la Schneckenberg (Dealul Melcilor) de lângă Brașov, este rezultatul sintezei intervenite în perioada de tranziție între fondul neolitic tîrziu Gumelnița și noile elemente pătrunse din afară, printre care cele mai active se vădese a fi fost cel răsăritean și cel sudic... Aria mai restrînsă de formare a culturii Glina III-Schneckenberg, trebuie căutată în răsărit în principal în Muntenia, sud-estul Moldovei (Foltești) și eventual Dobrogea (Cernavoda)“, *Istoria Romîniei*, I, București, 1960, p. 98.

²⁾ I. Nestor, „*Zur Chronologie der Rumänischen Steinkupferzeit*“. *Præhistorische Zeitschrift* XIX Band 1928, Berlin, p. 129—136 și *Fouilles de Glina*, pp. 237—252.

³⁾ A. Prox, op. cit.

s-a făcut la roșu cărămiziu sau cărămiziu-galben și mai rar la cenușiu, dar este incompletă și inegală de unde rezultă pe suprafața vaselor pete, iar în spărtură se observă o gradare a culorii lutului care la suprafață este roșu și în interior cenușiu sau negru ; forma vaselor se reduce, în ultimă analiză la vase cu profilul în S, mai accentuat sau mai atenuat (fig. 6/1—4, pl. II,

Fig. 5. *Fragment ceramic decorat cu șnur răsucit.*

fig. 1—6 ; pl. III : fig. 1, 2, 4 : elementul decorativ precum-pănitor îl constituie șirul de butoni care înconjoară gîtul vasului, realizat în tehnica „au repoussé” din interior spre exterior (fig. 6/1—4 ; pl. IX, fig. 4 ; pl. XII, fig. 1, 4, 9, 11, 12 ; pl. XIII, fig. 4).

Aceste patru trăsături mari, au dat naștere la o întreagă gamă de variante. De aceea am socotit, că cel mai nimerit criteriu pentru o oarecare clasificare în cuprinsul acestui material ceramic din groapa A, este calitatea lutului care a fost întrebuințat și în consecință am distins trei grupe :

1. Fragmente de vase mari, mijlocii și mai rar mici, lucrate din pastă cu nisip și mica, pietricele de diferite mărimi, cioburi și rare scoici pisate, dintre care pietricelele sînt atît de numeroase încît lutul are mai mult un rol de liant al acestor elemente străine. Pasta este prost frămîntată și neomogenă, iar arderea s-a făcut destul de superficial la roșu-cărămiziu, cărămiziu-galben și mai rar la cenușiu și cenușiu-galben. Din cauza arderii inegale pe de o parte și a arderii secundare pe de alta, aceste culori se întîlnesc uneori pe un singur vas, formînd pete mari la suprafață. Din cauza arderii incomplete în cuptor sau poate și din cauza arderii secundare (la Roșu e foarte greu de stabilit culoarea inițială a vaselor), se observă în spărtură diferite nuanțe mergînd de la roșu la cenușiu-gălbui pînă la negru. Pereții acestor vase sînt groși, chiar atunci cînd este vorba de vase mici, dar puțin rezistenți. Ca forme predomină vasele cu profilul în S prelung, mai curînd în formă de sac, cu gîtul înalt, mai puțin arcuit, uneori doar abia schițat, cu buza dreaptă sau îngroșată, terminată teșit sau prin subțiere, pîntece domol bombat și fundul plat, uneori cu talpa lățită (fig. 6/1 ; pl. II, fig. 1). Cîteva fragmente ne indică și prezența vaselor cu pîntecele sferic și gîtul arcuit (pl. II, fig. 3). Profile asemănătoare se întîlnesc la Glina în așezarea Glina III ¹⁾ ; de asemeni în aspectul Schneckenberg în fazele A și B.

¹⁾ I. Nestor, *Fouilles de Glina*, p. 241, fig. 9, 15.

Se remarcă frecvența destul de mare a toartelor începînd de la simple apucători care apar ca niște proeminențe, apoi tortițe oarbe, tortițe mosor și toarte cilindrice așezate orizontal pe vas, obișnuit pe partea superioară a pîntecelui (pl. IV, fig. 3, 5 ; pl. X : 1—11 ; pl. XI : fig. 13). Acest fel de tortițe sînt întîlnite în culturile neolitice tîrzii (fazele finale) și în orizontul

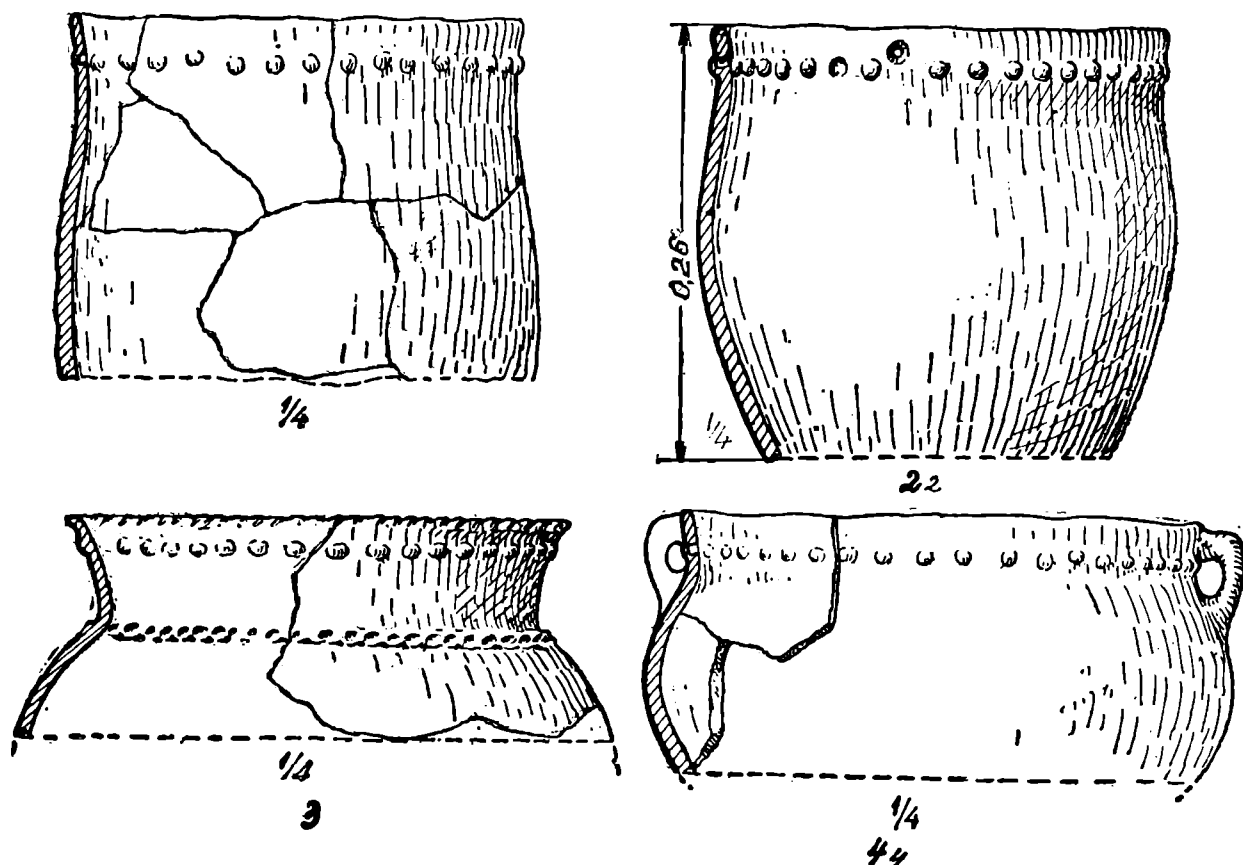

Fig. 6. Încercare de reconstituire parțială a unor vase de uz casnic din groapa A.

Foltești II. La Ciurel, în așezarea Glina III de acolo, ca și la Glina ele sînt de asemeni prezente și nu lipsesc nici în aspectul Schneckenberg.

Un fragment cu toartă aparține unei cănițe, cu pîntecul dezvoltat, gîtul arcuit, terminat cu o buză dreaptă rotunjită și ușor subțiată (pl. IV, fig. 4). Toarta se prinde pe buză, provocînd o ușoară ridicare a ei și se coboară circular îngroșîndu-se ușor spre a se prinde de umărul vasului. În secțiune ea este semi-ovală. Lutul are culoarea cărămizie la exterior cu pete cenușiu deschis iar în interiorul vasului este cenușiu închis.

Un vas reconstituit pînă aproape de buză, arată forma unui urcior cu gîtul înalt arcuit, pîntecul sferic și fundul plat (fig. 4). Pe pîntecul se observă o urmă de spărtură, probabil de la o toartă dar ar putea fi și numai de la o proeminență. Culoarea vasului este cea obișnuită, cenușie cu pete cărămizii, iar pe suprafața interioară cenușie deschis.

Existența strachinei tronconice cu fundul plat și pereții drepecți căzînd oblic pe fund, formă destul de rar întîlnită în Glina III, este dovedită în acest grup de un singur fragment (pl. III, fig. 3). Gama de forme se completează cu un capac de culoare cărămizie, în forma unui disc ușor albiat

la partea superioară, avînd în centru o toartă în secțiune rotundă (pl. I, fig. 5) ; o lingură cu căușul prelung de formă identică cu aceea găsită în așezarea de la Fundeni ¹⁾ și un fragment de țest ²⁾).

2. Al doilea grup pe care-l distingem în categoria de vase de uz casnic din groapa A, cuprinde fragmente de vase confecționate dintr-un lut mai bun în care pietrișul este în cantitate mai mică, uneori chiar reducîndu-se numai la nisip cu mica. Pasta, deși tot aspră, este mai omogenă, arderea mai completă, iar culoarea cărămizie sau galbenă mai uniformă. Formele ce pot fi presupuse (se păstrează tot numai partea superioară a vaselor), rămîn aceleași, dar predomină vasele care par să fi avut forma unui castron înalt cu gîtul arcuit sau drept, mai înălțat sau mai scund, cu buza dreaptă sau evazată, subțiată sau îngroșată și teșită, cu umărul accentuat sau inexistent și cu pîntecele fie sferic, mai lungit, sau bitronconic (fig. 6/4, pl. II : fig. 2, 5, 6 ; pl. III : fig. 1, 2, 4). Un fragment aparținînd unui castron cu pîntecele bombat, umărul accentuat și gîtul arcuit arată că unele din recipiente aveau toate în dreptul gîtului (fig. 6/4, pl. III : fig. 2 ; pl. XII : fig. 4). Vasele mari cu pîntecele aproape sferic sînt și ele semnalate prin cîteva fragmente din care s-a putut reconstitui partea de sus a unui vas (fig. 6/3). De asemenea apare și vasul în formă de sac, de dimensiuni mai mari (fig. 6/2). Frecvente sînt însă vasele relativ mici cu tortițe. La acestea, în mod obișnuit tortițele probabil cîte două, erau plasate în dreptul gîtului, pornind de la buză sau de sub buză și prinzîndu-se pe umăr sau la partea superioară a pîntecelui. O formă asemănătoare, cu profilul pîntecelui mai unghiular se întîlnește și în aspectul Schneckenberg în fazele A și B ³⁾. Curbura toartei este de obicei foarte puțin accentuată. Nu lipsesc nici tortițele oarbe sau tortițele mosor. În acest caz ele sînt așezate pe pîntece, la partea superioară (pl. IV : fig. 1, 2, 6 ; pl. XI : fig. 1, 2, 4—11). Remarcăm că modelarea tortiților verticale este stîngace, ele vădesc inabilitatea olarului de a le da forma și poziția corectă pe vas.

O mențiune specială trebuie să facem pentru un fragment din partea superioară a unui vas mic cu gîtul arcuit ușor și buza dreaptă subțiată în afară (pl. VII : fig. 3). Toarta este luată, în secțiune dreptunghiulară, cu colțurile rotunjite, pornește de sub buză, urmează o linie curbă teșită la partea de sus și se prinde pe umărul vasului lățindu-se la partea inferioară. În dreptul ei buza se ridică ușor în formă de șa.

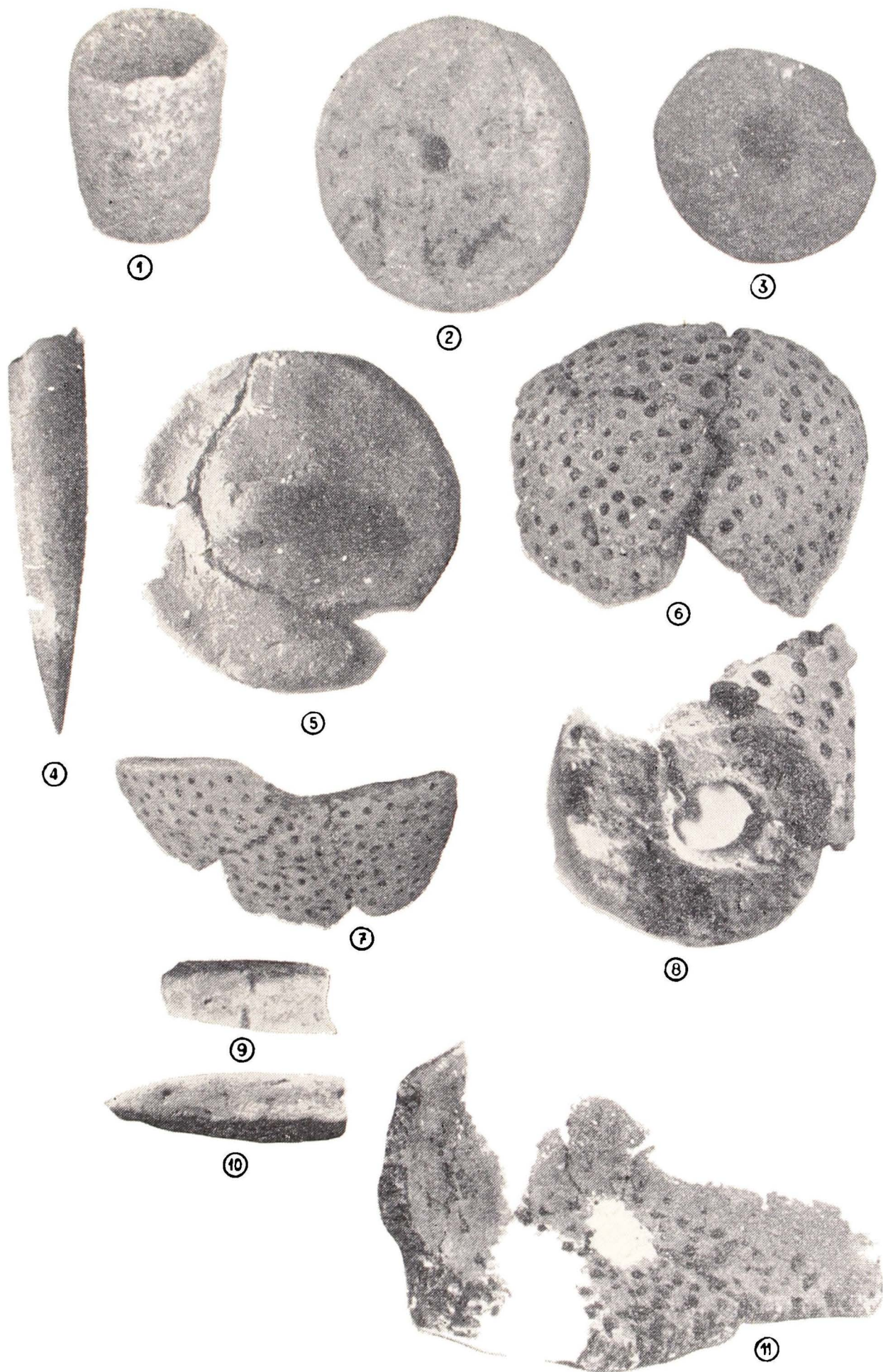
Înainte de a trece la modul de ornamentare propriu zisă a vaselor de uz casnic din grupele 1 și 2, trebuie să arătăm că suprafața vaselor a fost felurit tratată și că numai în rare cazuri olarul nu a intervenit după modelarea formei, să modifice suprafața vaselor. După modul de tratare a suprafeței exterioare a vasului, distingem trei variante. În prima variană, vasul a fost acoperit la exterior, cu un strat subțire de pastă, în care degresanții și în deosebi pietricele, sînt atît de numeroase, încît apar în relief pe vas. (pl. IX : fig. 4 ; pl. X : fig. 1, 3, 4). Aspectul grosolan și neîngrijit care i se imprimă vasului respinge ipoteza unei intenții de decorare și așa cum a arătat prof. I. Nestor ⁴⁾, el nu putea să aibă decît un rol

¹⁾ S. Morintz și D. V. Rosetti, „Din cele mai vechi timpuri și pînă la formarea Bucureștilor“. Bucureștii de odinioară. Ed. Științifică, 1959, p. 21, fig. 5, 1.

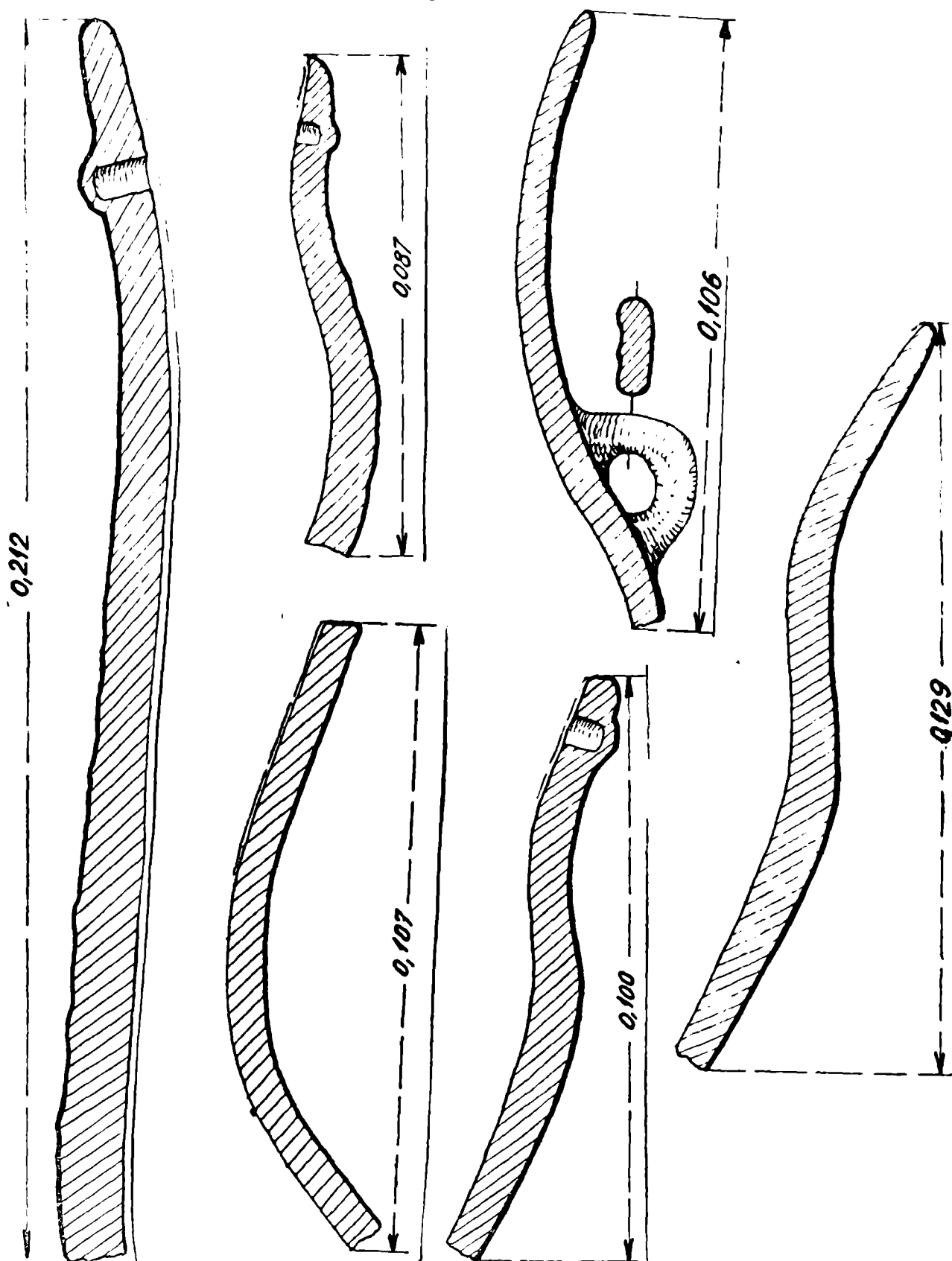
²⁾ La Bucureștii-Noi s-a găsit un țest Glină III aproape întreg. S. Morintz și D. V. Rosetti, op. cit., p. 21, fig. 5 2.

³⁾ A. Prox, op. cit., Taf. 15 4.

⁴⁾ I. Nestor, „Fouilles de Glină“, p. 238.

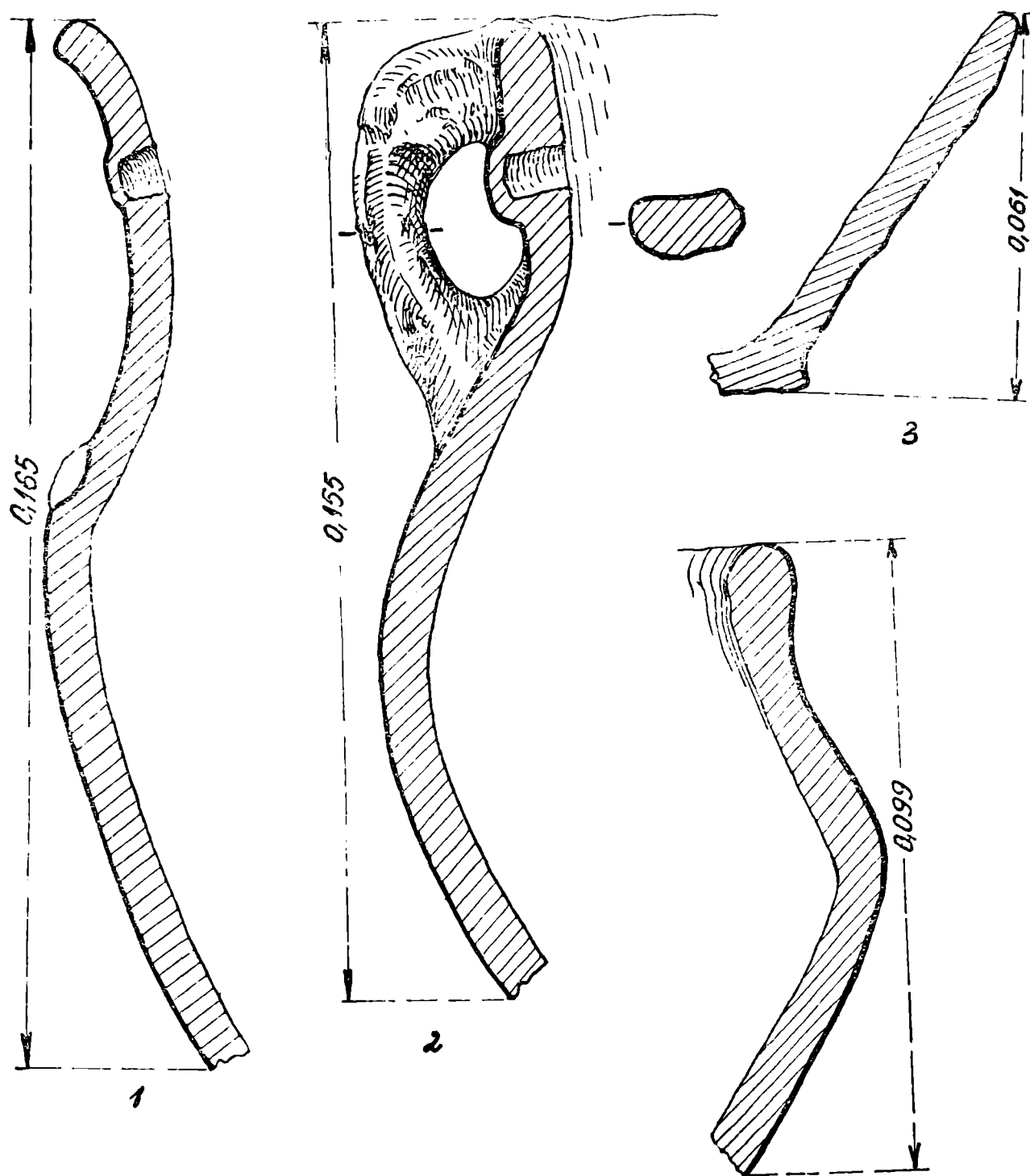

Planșa I. Obiecte de lut și os descoperite în complexele A și B.

Planşa II. Profile de vase de lut din groapa A.

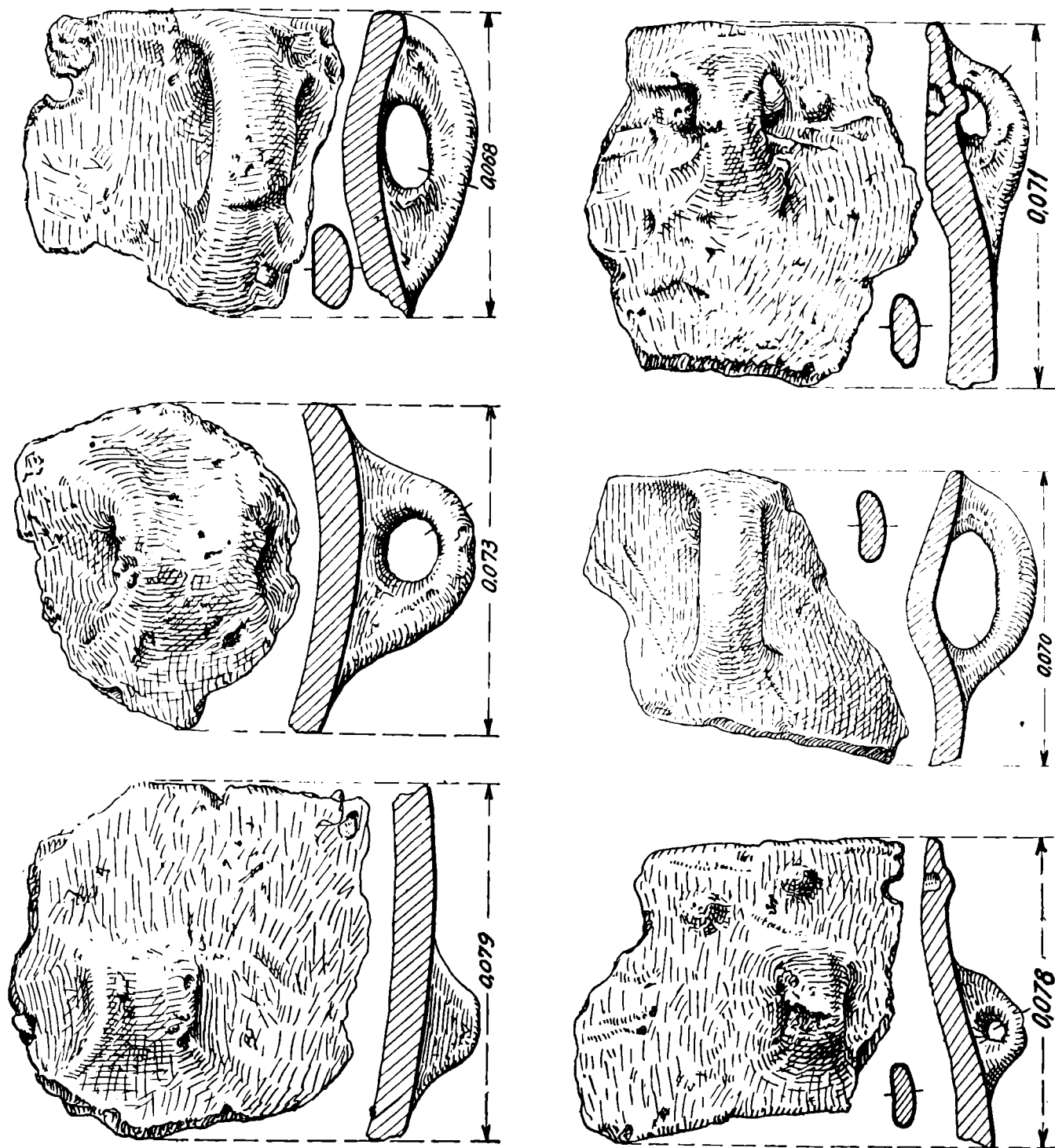
utilitar, făcînd vasul mai rezistent la ardere. A doua variantă este aceea în care suprafața vasului a fost acoperită cu un strat gros de pastă, asemenea unei barbotine, care uneori este doar întinsă inegal pe suprafața vasului, alteori formînd ușoare dungi oblice, (pl. XII : fig. 1, 6, 11) ; iar alteori are aspectul unui perete pe care s-a stropit tencuiala în strat gros și inegal

Planșa III. Profile parțiale ale unor vase de lut din groapa A.

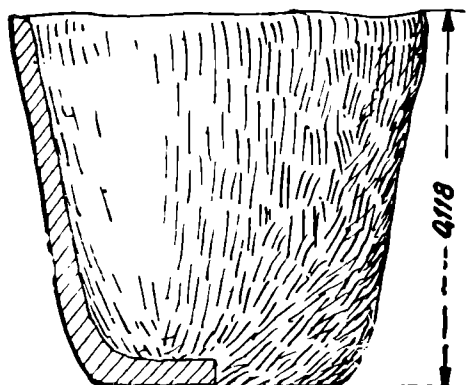
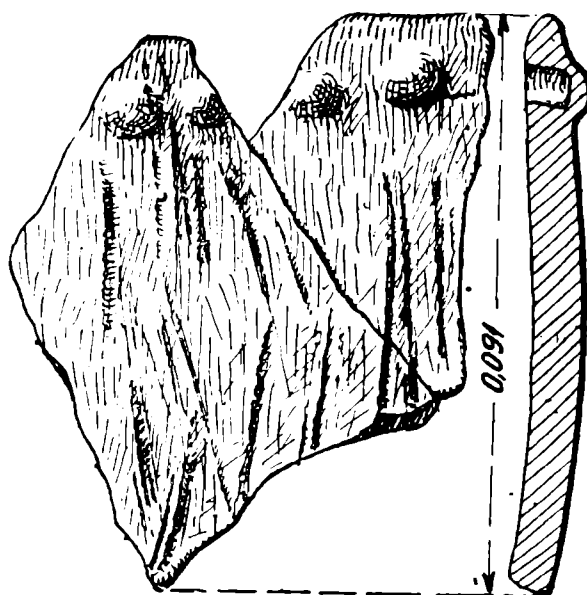
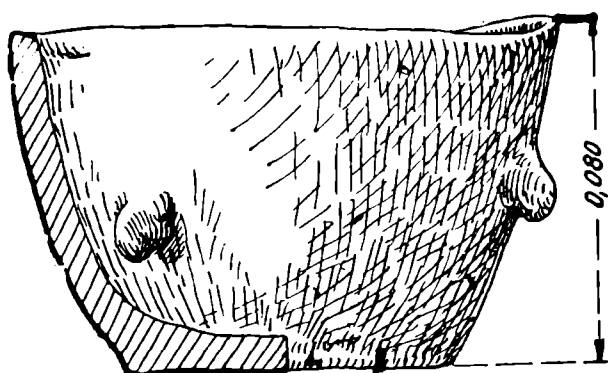
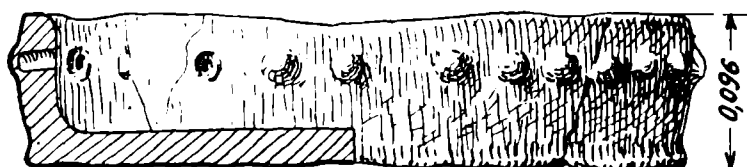
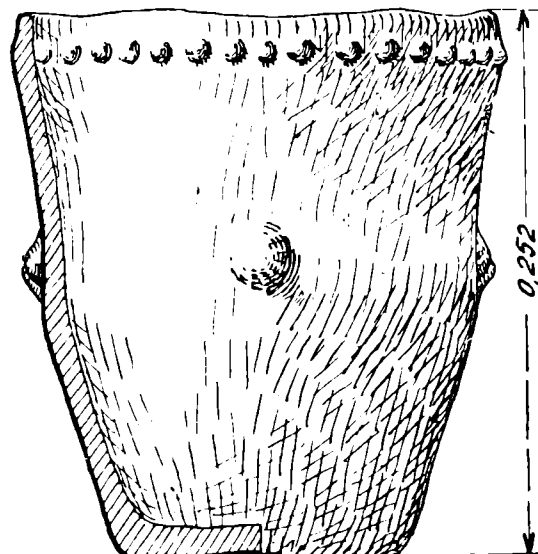
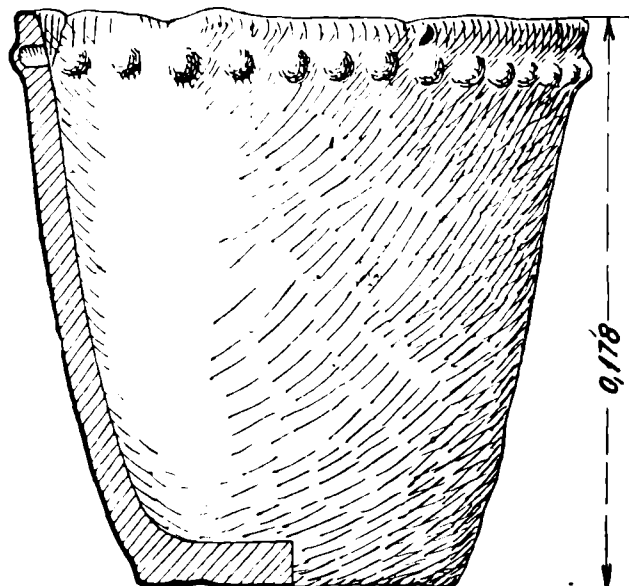
(pl. IX, fig. 1, 2). De obicei în felul acesta era acoperit pîntecele vasului pînă la linia gîtului. Cantitatea mică de degresanți din acest înveliș dă vaselor aspectul celor gumelnițene tratate în tehnica barbotinei neorganizate. De cele mai multe ori interiorul vaselor este cu grijă netezit, urmele

netezirii fiind deseori vizibile. De obicei, culoarea, diferită față de exterior, este cenușiu închis sau deschis, chiar cînd vasul este cărămiziu la exterior. Aceasta se observă în mod obișnuit la olăria complexului Glina III-Schneckenberg iar mai înainte în grupa Foltești II. Aspectul mai agreabil pe care această tratare a suprafeței îl dă vaselor, ne face să vedem, de această dată,

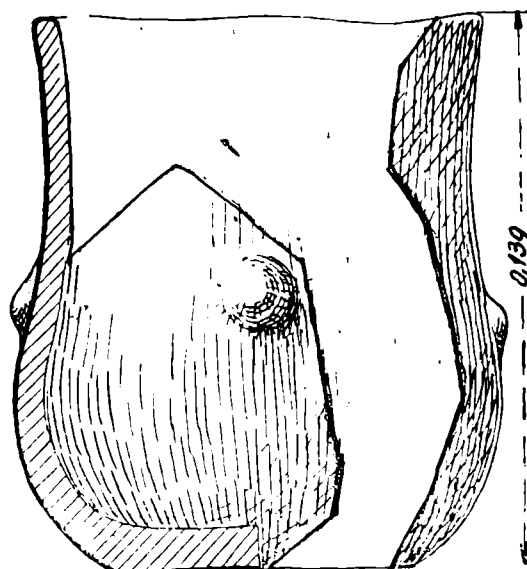
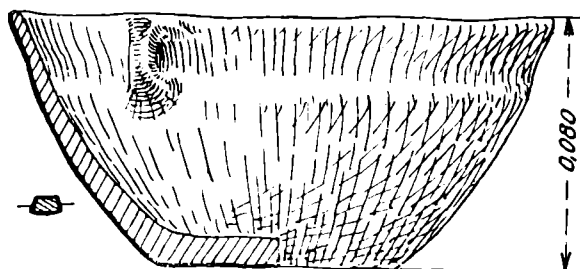
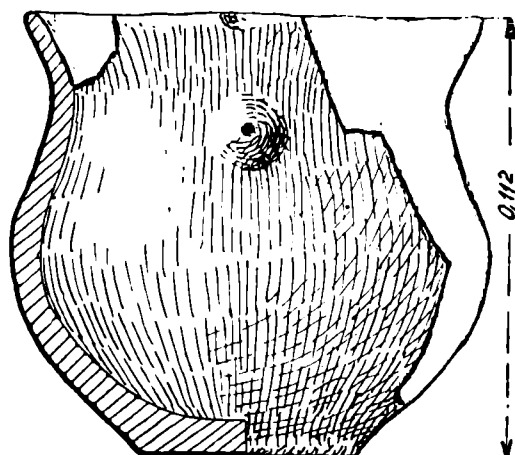
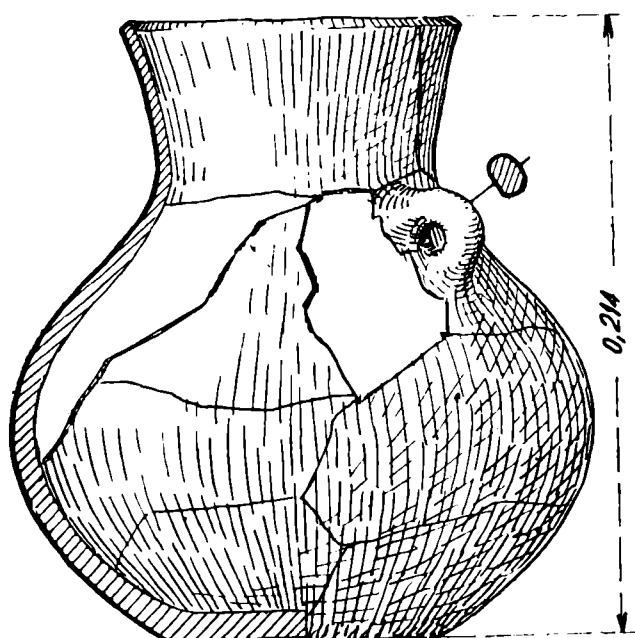
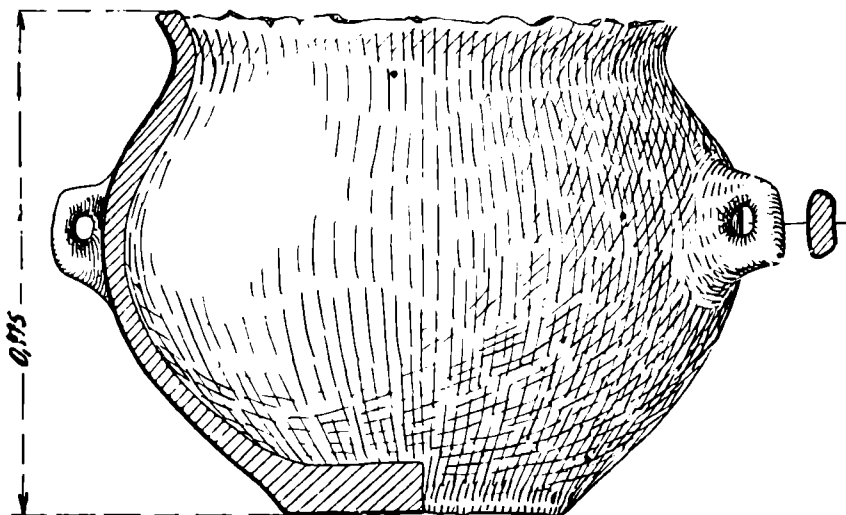

Planșa IV. Fragmente de vase cu torți din groapa A.

o intenție de înfrumusețare a recipientului. Un număr de fragmente arată și folosirea tehnicii barbotinei organizate, aceasta formînd pe vas linii oblice, paralele, mai mult sau mai puțin continue, dar într-un relief pronunțat (pl. IX, fig. 5). Folosirea tehnicii barbotinei, curentă în cultura

Planşa V. 1—3, 5—6 vase de uz casnic din groapa B ;
4 vas cu proeminențe din groapa A.

Planşa VI. 1, 2, 3, 5. Vase de lut din categoria ceramice fine din groapa B ;
4. Vas de lut din groapa A.

Gumelnița, a fost preluată de purtătorii noii culturi, care au suprapus așezările gumelnițene. Deși tratată în mod propriu, prezența ei dovedește încă odată fondul autohton neolitic din care s-a dezvoltat prima cultură a bronzului muntean ¹⁾. Fragmentele de vase care alcătuiesc a treia variantă din punct de vedere al tratării suprafeței vaselor sînt acelea cu striuri făcute cu măturica și care par să fi acoperit în întregime suprafața vasului, uneori chiar și la interior, așa cum se găsesc și la Glina în așezarea Glina III. Striurile sînt de obicei neregulate, pornind în mănunchiuri, dar pe unele fragmente ele sînt aproape paralele și mai adînc trasate (pl. IX, fig. 3). Dintre fragmente deosebim un profil din umărul și marginea unui vas mare cu pîntecele probabil sferic, cu gîtul înalt și buza dreaptă, acoperit cu astfel de striuri. Decorul cu măturica prezent și în orizontul Foltești II va căpăta mai tîrziu, o largă răspîndire în culturile din bronzul mijlociu, în deosebi în fazele timpurii. De pildă în cultura Tei, faza Stejar, majoritatea ceramicii de uz casnic, constă din vase a căror suprafață exterioară este acoperită de striuri dispuse în nenumărate variante.

Materialul fragmentar încadrat în cele două grupe distinse pînă acum arată că aproape toate vasele, erau decorate cu șiruri de găuri-butoni executați cu un instrument gol în interior, probabil din trestie, a cărui presiune se exercita din interior spre exterior pe pasta încă moale a vasului. Presiunea era astfel făcută încît o parte din pastă pătrundea în golul din trestie și era îndepărtată, iar o alta producea o umflătură rotundă la exterior a cărui aspect variază, după cum olarul a intervenit, fie exercitînd cu palma o presiune contrară împingerii din interior și în acest caz proeminențele au fost aplatizate, dînd impresia că au fost aplicate pe vas, fie căpătînd o formă ascuțită prin strîngerea lor între degete. Diametrul butonilor variază între 0.5—1 cm, iar distanța dintre ei diferă și ea de la vas la vas, uneori butonii succedîndu-se, lăsînd între ei doar distanța necesară execuției, alteori sînt rari, ajungînd la o distanță de 5 cm unul de altul (pl. IX : fig. 4 ; pl. XII : fig. 1, 4, 7, 8, 9, 11, 12 ; pl. XIII : fig. 1, 2, 4, 5, 15). Acest decor este așezat întotdeauna pe gîtul vasului, de cele mai multe ori chiar sub buză. În unele cazuri mîna olarului a exercitat o presiune prea mare din care cauză a rezultat perforarea unora din butoni. De altfel execuția acestui element decorativ este în genere neîngrijită, dînd impresia că a fost făcut în grabă. Există însă, dar în mică măsură și varianta șirului de mici găuri care apare fie singur fie ca dublură a șirului de butoni (pl. IX : fig. 4 ; pl. XII : fig. 5, 11 ; pl. XIII : fig. 3). În faza A a culturii Schneckenberg apar numai șiruri de găuri succesive, butonii lipsind cu desăvîrșire. Acest lucru se constată și la Cuciulata, în primul nivel de acolo, care corespunde fazei A. Schneckenberg ²⁾. Decorul cu butoni de la interior la exterior este cunoscut încă din faza finală a culturi Gumelnița și este întîlnit în Cernavoda II și III, dar găurile de la interior sînt astupate după executarea decorului.

¹⁾ D. V. Rosetti preconizează contemporaneitatea parțială a celor două culturi, bazîndu-se pe descoperirea unui vas de tip Gumelnița decorat în tehnica barbotinei organizate, într-o așezare Glina III de la Popești Leordeni. În acest caz înseamnă că nu este vorba numai de o tradiție ci chiar de modele contemporane, pe care noua cultură le-a imitat, imprimîndu-le caractere specifice. (Bucureștii de odinioară, p. 19, fig. 2).

²⁾ Prin bunăvoința cercetătorului Gh. Bichir, am putut vedea materialul de la Cuciulata.

Motivul șirului de găuri-butoni aproape nelipsit în olăria din groapa A este deseori însoțit și de alte elemente decorative. Destul de des apare buza crestată larg ¹⁾, fie sus, mai rar lateral, dar mai frecvent creștăturile sînt înlocuite cu alveole mici care învălurează buza (pl. VIII, fig. 1—12, fig. 6/3). Este de remarcat perfecția execuției acestui decor, spre deosebire de realizarea butonilor care, cum am spus de multe ori este grosolană. Crestarea și alveolarea buzei frecvente în faza finală a culturii Gumelnița, prezente în orizontul Foltești II și în Cernavodă II, sînt o reminiscență și încă o dovadă a elementelor neolitice tîrzii trecute în fondul culturii Glina III.

Impresiunea sau alveolarea întîlnite ca element decorativ pe corpul vaselor, dublează șirul de butoni, fiind așezate fie pe umărul vaselor, fie pe pîntece. Decorul imprimat constă din succesiuni de linii scurte, drepte, oblice, curbe sau adîncituri în forme de triunghi sau de vîrf de săgeată (pl. XII : fig. 3 ; pl. XIII : fig. 12). Succesiunea de alveole realizată direct pe suprafața vasului, de obicei pe umăr, constă din împingerea laterală a pastei cu unghia, din care rezultă atît o adîncitură cît și o ridicare a pastei, sau din simpla apăsare a degetului (pl. XII : fig. 1, 2, 7, 10, 12 ; pl. XIII : fig. 1, 6, 14).

Brîul alveolar, mai mult sau mai puțin reliefat, este și el prezent. Dar remarcăm că la Roșu, în cele mai multe cazuri este rudimentar modelat, fie prin ridicarea pastei fie prin aplicare. El este așezat sau între gît și pîntece sau chiar sub buză deasupra șirului de butoni, atingîndu-l ori chiar intercalîndu-l (fig. 6/3, pl. XIII, fig. 2, 5, 10, 11, 13). Brîul alveolar nu apare la Roșu niciodată singur și nici nu-l găsim pe pîntecele vasului ca la Glina. În raport cu celelalte elemente decorative, este mai rar și nu este dublat sau triplat așa cum este surprins de pildă la Cuciulata (Schneckenberg A) și la Glina.

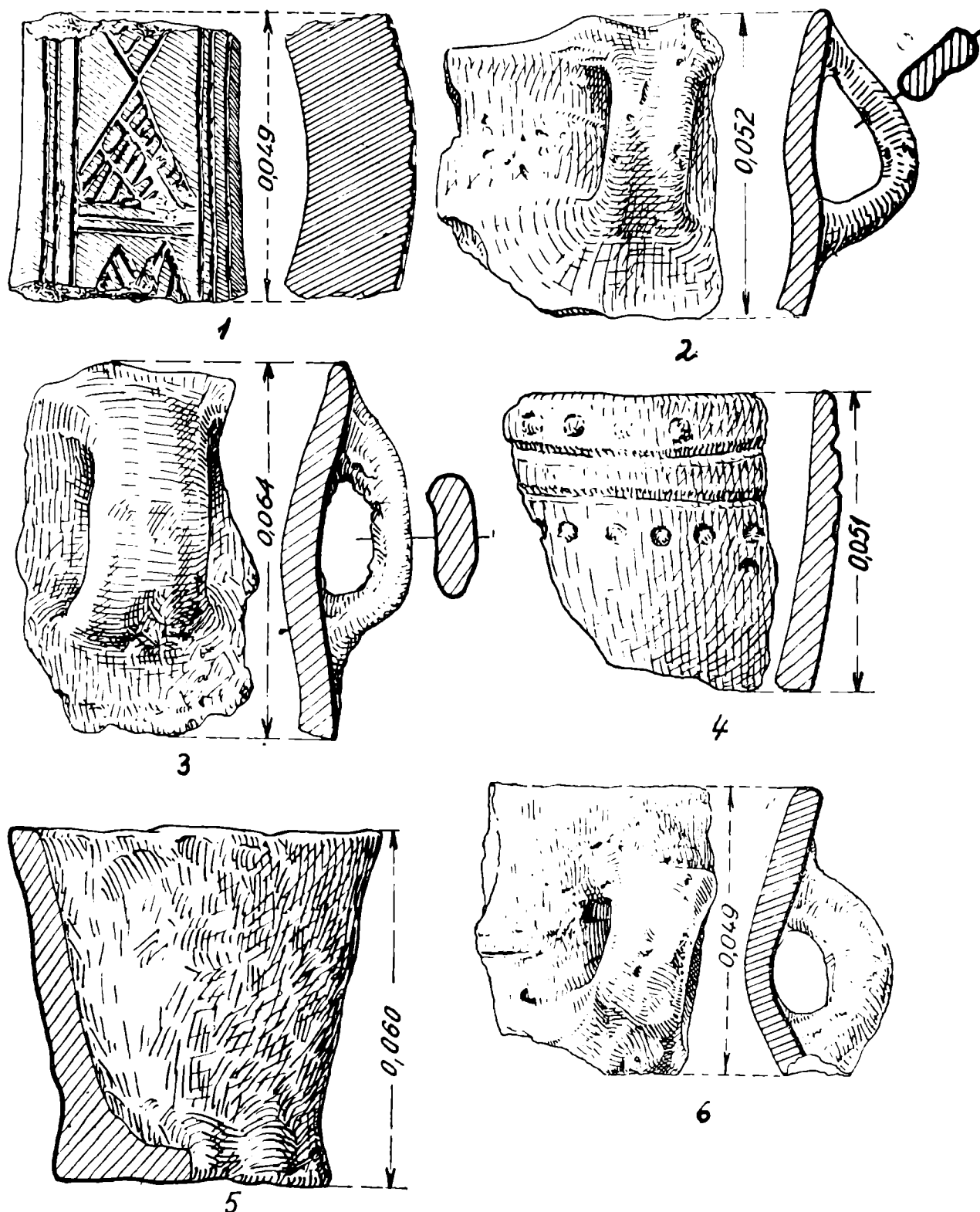
Tot ca decor aplicat trebuie să amintim proeminențele așezate probabil pe pîntecele vaselor fie grupate fie singure. Ele sînt cilindrice alveolate sau ascuțite (pl. X : fig. 2, 3, 5 ; pl. XIII : fig. 7, 9).

În încheierea descrierii ornamentării vaselor de uz casnic din grupele 1 și 2 — trebuie să remarcăm că în majoritatea lor vasele au fost decorate, pe unele din acestea întîlnindu-se chiar trei motive decorative. Așa este un fragment dintr-un vas de dimensiuni mari cu pîntecele sferic, cu gîtul arcuit în afară și buza ușor îngroșată. Buza este crestată oblic lateral, sub buză se află șirul de găuri-butoni, iar pe linia de despărțire între gît și umărul vasului se află un brîu alveolar (fig. 6/3). De remarcat că alveolele, nu au fost efectuate cu regularitate, pe o parte a fragmentului ele fiind mai distanțate.

3. În a treia grupă de vase de uz casnic își are locul un număr de fragmente ceramice, din care s-au putut preciza două forme. Lutul din care au fost confecționate apare mai curat, conținînd o cantitate redusă de nisip cu mica, pietricele mărunte, rare cioburi sfărămate și fire de calcar. Pasta este bine frămîntată, omogenă și densă în spărtură, iar arderea s-a făcut mai profund și unitar, dînd vaselor o tărie și o rezonanță

¹⁾ Buza crestată se constată aproape în toate descoperirile Glina III de pe teritoriul orașului București, dar mai des sub forma alveolării mai mult sau mai puțin accentuată.

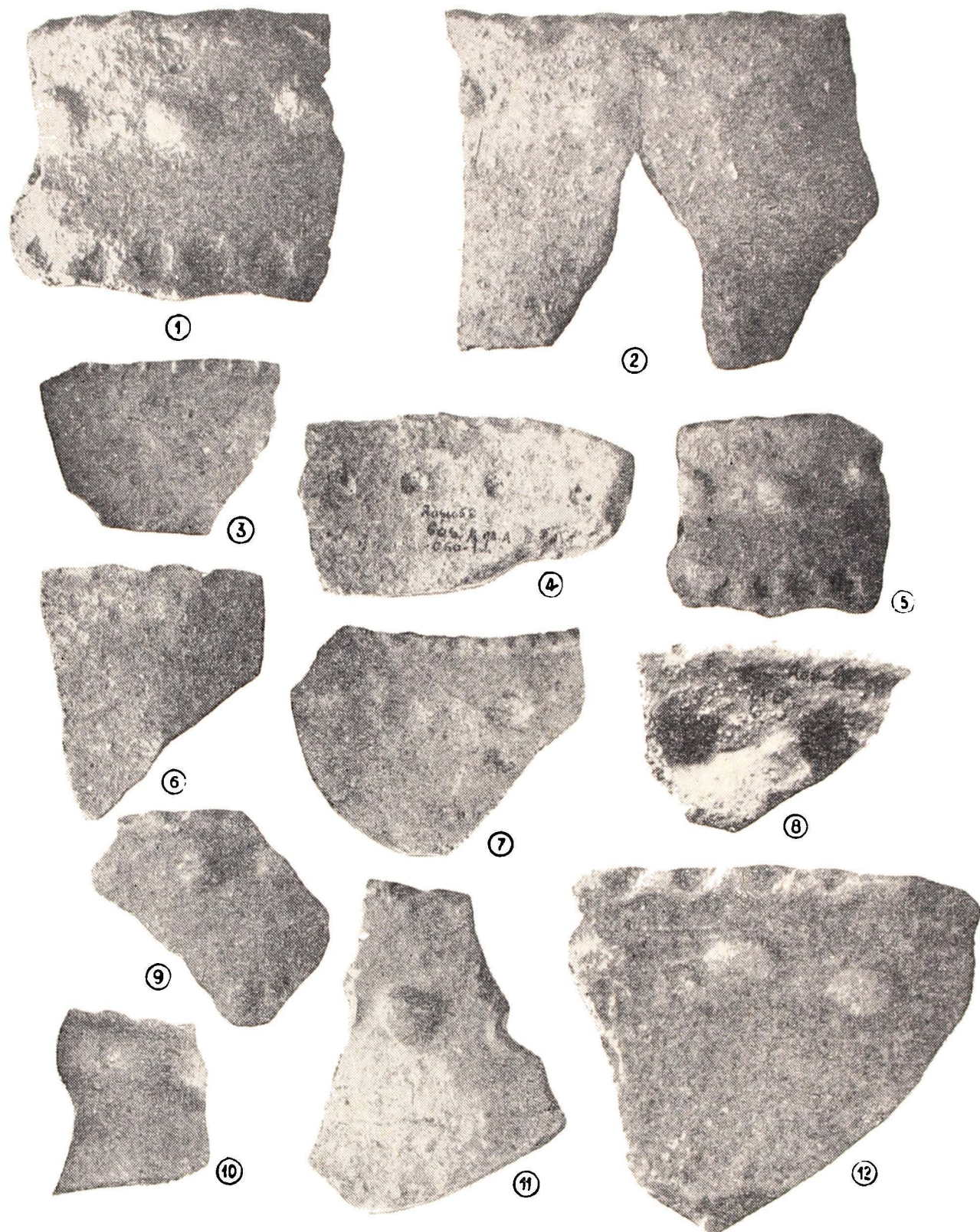
remarcabilă. Culoarea vaselor este neagră cu pete sau nuanțe castanii. În spărtură miezul apare aproape negru sau cenușiu închis. Suprafața vaselor este, de obicei aspră dar uneori are tendința spre lustruire,

Planșa VII. Vas și diferite fragmente ceramice.

Formele care s-au putut reconstitui parțial arată un vas relativ mic, în formă de pîlnie, cu fundul foarte puțin albiat, pereții groși, ușor bombați, umărul schițat numai la exterior și o margine slab arcuită în afară. O

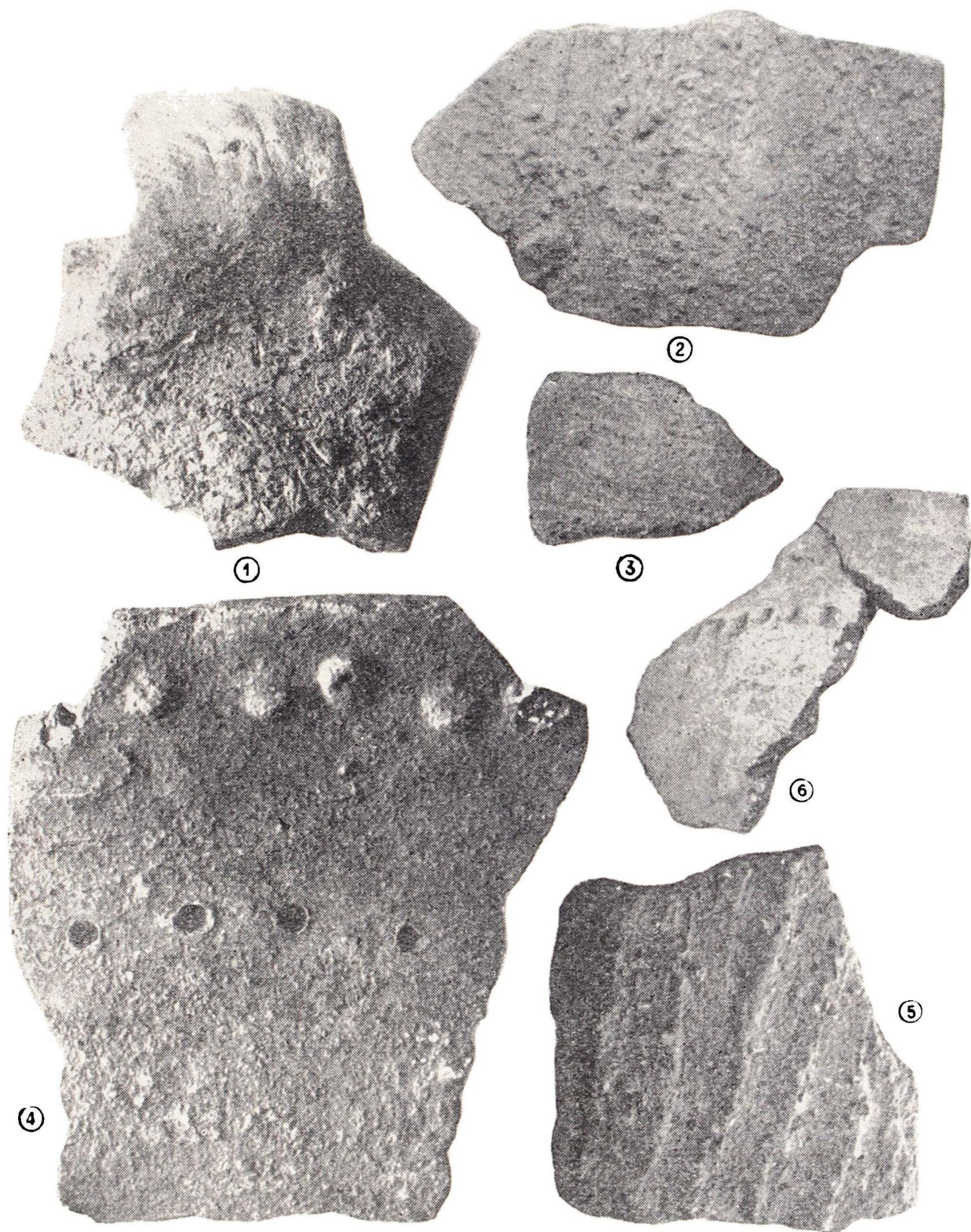
tortiță coboară de sub buză și se prinde pe umărul vasului (Pl VI, fig. 4). În secțiune este rectangulară. Vasul are culoarea castanie cu pete negre la exterior, iar în interior este negru-brun. Suprafața interioară este bine

Planșa VIII. *Fragmente de buze alveolare și crestate din groapa A.*

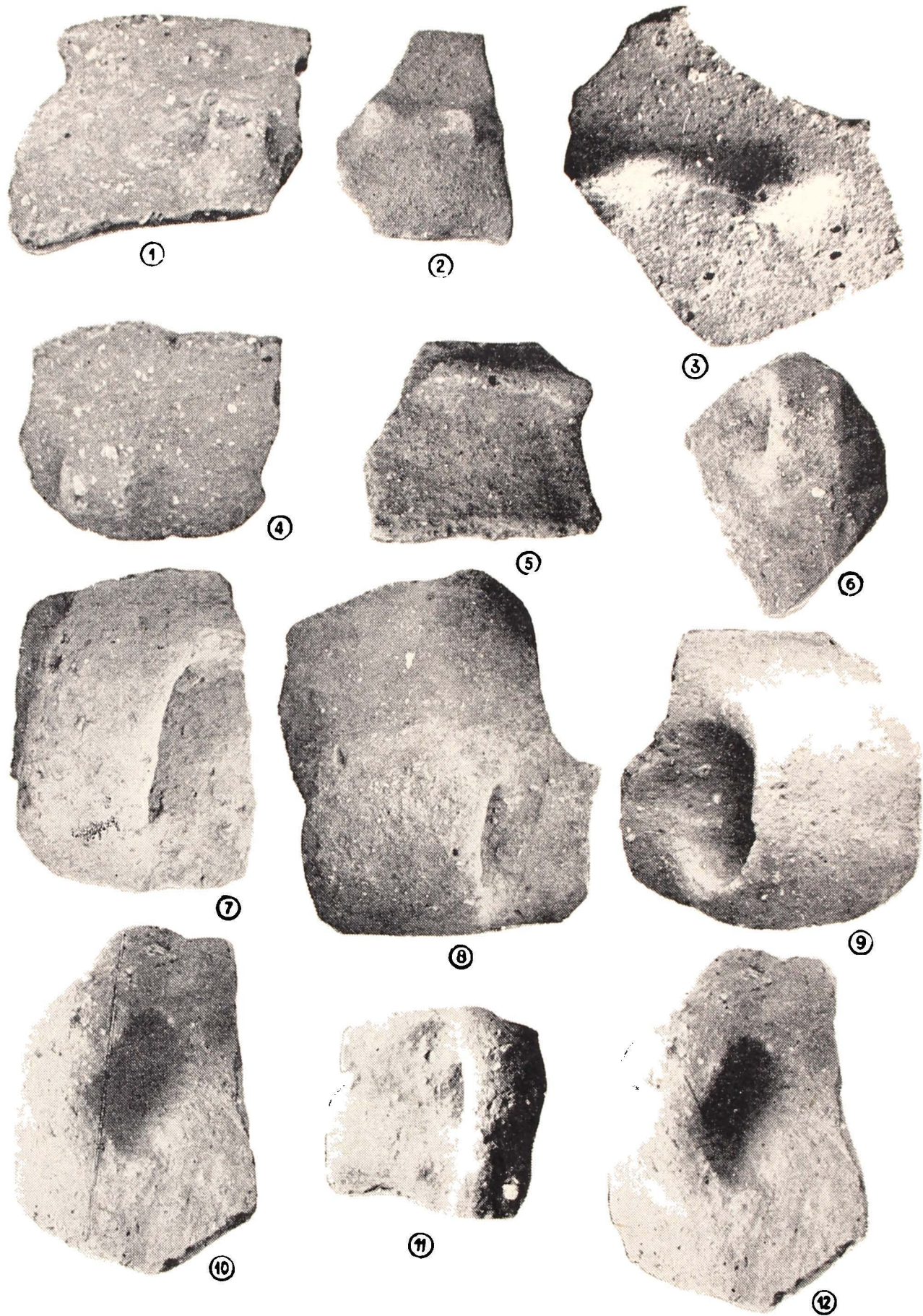
netezită. A doua formă o constituie un fragment de căniță cu toartă avînd fundul îngust foarte ușor concav, pîntecele bitronconic, cu linia de maximă lărgime plasată la jumătate. Un mic fragment care se păstrează de la gît

arată că linia de demarcație dintre gît și pîntece nu era accentuată. După mica porțiune din partea inferioară a toartei păstrată la partea superioară a pîntecelui, aceasta era în secțiune semicirculară. Forma pare a fi

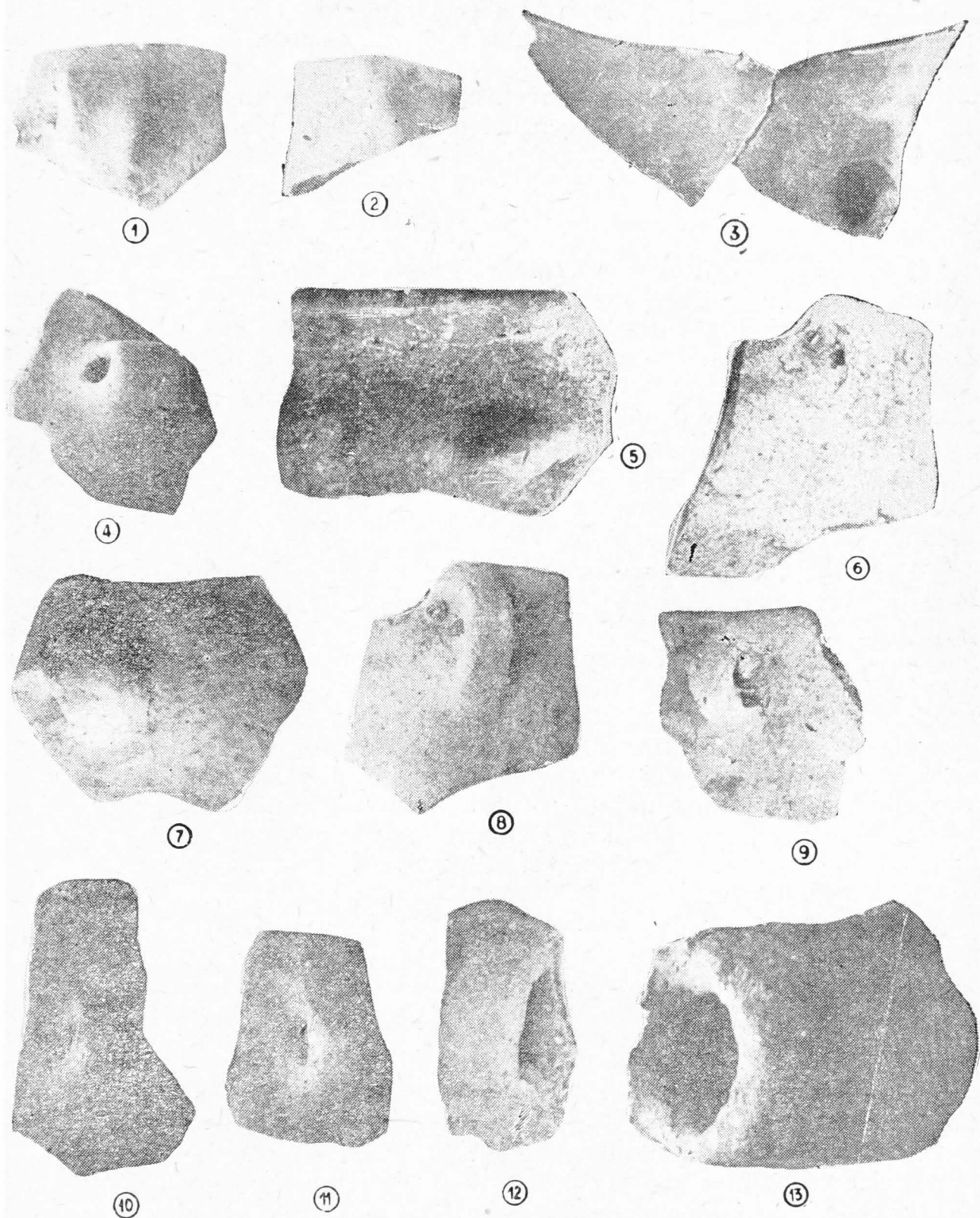
Planșa IX. *Detalii de tratate a suprafeței vaselor din groapa A.*

aceea a căniței cu gîtul înalt întilnită în cultura Glina III. Culoarea vasului este neagră cu nuanțe castanii. Din materialul fragmentar al acestei grupe mai remarcăm pe acela a unui vas mare cu pîntecele probabil sferic și cu

Planşa X. Torți și proeminențe de vase din groapa A.

gîtul în formă de pîlnie, (pl. II : fig. 4 ; pl. XI : fig. 3). Trei fragmente indică existența torților în bandă sau în secțiune dreptunghiulară. Elementul decorativ al acestui grup de vase este rar și sărac. El constă din

Planșa XI. Fragmente de vase din lut cu torți.

șirul de găuri-butoni sub buză, din proeminente ascuțite sau cilindrice, dispuse pe pîntecele vaselor, uneori separat, alteori duble sau triple, legate între ele printr-o linie în relief. Există și linia în relief formînd ghirlandă.

Inventarul ceramic al gropii A se încheie cu un vas tronconic scund (pl. V : fig. 4 ; pl. XIV : fig. 3) de culoare cenușie deschis cu nuanțe galbene. Se deosebește de celelalte materiale din groapă atît prin modelarea lui grosolană cît și prin formă. Trei proeminente aplicate la fel de rudimentar la jumătatea vasului au una o formă ascuțită iar celelalte două sînt turtite cu vîrfurile în jos.

În afară de un fragment provenit probabil de la un castron cu tortiță în dreptul gîtului, groapa nu conține alte elemente ale ceramicii fine de felul celei din grupa B.

* * *

Trecînd la conținutul ceramic al gropii B, mai redus cantitativ, nu vom mai stăruia asupra materialului cunoscut din groapa A. Vom spune doar că toate cele trei grupe distinse de noi în groapa primă, își semnalează prezența printr-un număr redus de fragmente, din care remarcăm doar un fragment de vas cu toartă (pl. VII fig. 2) de tipul aceluia de la fig. 3 pl. VII, dar cu o mai accentuată ridicare a buzei.

Dar marea majoritate a olăriei din groapa B o formează o categorie de vase de uz casnic care alcătuește o grupă omogenă și o categorie de vase lustruite care, după cum am văzut, este aproape inexistentă în cealaltă groapă.

1) Prima categorie, aceea a vaselor de uz casnic cuprinde : vase mari și mijlocii, cu pereții groși, fundul plat, corpul tronconic și buza dreaptă (pl. V ; fig. 1, 2 ; pl. XIV : fig. 1, 2, 5). Profilul vaselor este drept sau numai cu o ușoară schițare a gîtului. Pasta conține o relativ mare cantitate de pietricele, iar arderea la cenușiu-gălbui, lasă să se vadă în spărtură o porțiune mai mare sau mai mică nepătrunsă bine de foc. Suprafața vaselor este aspră și inegală întinsă. Decorul este limitat la șirul de găuri-butoni caracteristici, așezați sub buză și la aplicațiuni plastice în forma unor proeminente rotunde sau mai ascuțite, așezate pe pîntecele vasului, fie separat, fie cîte două. Uneori pe suprafața vaselor se disting rare striuri longitudinale, trasate neregulat, care au și ele un caracter ornamental ¹⁾ (pl. V, fig. 6). De aceeași factură sînt : o tîpsie cu fundul plat, ușor profilat și pereții drepți, decorată pe margine cu ornamentul de găuri-buton (pl. V, fig. 3) ; un fragment de farfurie asemănătoare dar fără decor și un pahar tronconic, cu fundul profilat (pl. VII, fig. 5).

2) Olăria din pastă fină lustruită, în care intră doar o cantitate mică de nisip fin, bogat în fire de mica, arsă bine și lustruită, are culoarea neagră, cenușie sau gălbuie. De obicei însă, toate aceste culori se îmbină pe un singur vas. Din această categorie de vase fine se disting ca și la Glina două grupe : una alcătuită din recipiente cu pereți subțiri, la care modelarea și lustruirea este remarcabilă. Culoarea acestor vase este de obicei neagră. O altă grupă conține vase cu pereții mai groși, mai neglijent modelați, de culoare cenușie deschis și galbenă. Cele cinci vase care au putut fi întregite arată următoarele forme :

¹⁾ Același tip de vase a fost găsit la Fundeni, unde în timpul lucrărilor de pămînt efectuate de o fabrică de cărămidă, s-a putut salva o parte din materialul stațiunii distruse. Unul din vase a fost publicat de S. Morintz și D. V. Rosetti în „Bucureștii de odinioară“, pl. XII, fig. 4.

— Vas întregit parțial, cu fundul ușor concav, pîntecele sferic și gîtul în formă de pîlnie terminat cu o buză dreaptă. Pe umăr imediat sub gît, se păstrează o toartă mică în secțiune semiovală ¹⁾ (pl. VI : fig. 2 ; pl. XV : fig. 1).

— Vas parțial reconstituit, cu pîntecele sferic, gîtul probabil tot în pîlnie și fundul plat. Este prevăzut cu două torți dreptunghiulare pe pîntece, dar inițial probabil a avut trei (pl. VI : fig. 1 ; pl. XV : fig. 4). Culoarea este brun-roșcată cu pete negre. Forma aceasta își găsește o bună analogie la Glina ²⁾.

— Vas mare reconstituit pe jumătate, de forma unui castron adînc cu pereții evazați, fundul plat, umărul proeminent și gîtul scurt arcuit. De pe buză pornește o toartă în secțiune ovală, șanțuită ușor la interior, care se prinde pe umărul vasului ³⁾ (pl. XV, fig. 2). Are culoarea galbenă cu pete negre la exterior și neagră pe suprafața interioară a vasului. Un fragment aparținînd unui vas de aceeași formă prezintă o toartă așezată orizontal pe pîntecele vasului. Toarta în secțiune ovală este ușor unghiulară.

— Vas de culoare galbenă cu fundul ușor concav, dînd naștere unui pîntece scund, puțin bombat la partea inferioară, gîtul înalt, slab arcuit, terminat cu o buză dreaptă. Pe pîntece, unde începe gîtul, se află trei proeminențe conice scunde (pl. VI : fig. 5 ; pl. XV : fig. 3). Nu putem ști dacă acest vas nu avea o toartă sau chiar două, așa cum vasele din acest tip de la Glina sau din aspectul Schneckenberg au în mod obișnuit.

— Vas fragmentar cu pîntecele sferic, gîtul scund și gura în pîlnie. Imediat sub gît se află o proeminență rotundă, (singura care se păstrează) cu punct adîncit (pl. VI ; fig. 3). Culoarea castanie-brună.

Decorația este săracă la această categorie din pastă lustruită, ea reducîndu-se cel mult la proeminențe rotunde sau ascuțite, așezate de obicei pe pîntecele vasului. Se pare că și tortițele îndeplineau un rol decorativ. Modelat destul de neîngrijit, avem impresia și aici ca și la vasele din groapa A, că olarii de la Roșu nu dădeau prea multă importanță nici torților nici elementului decorativ, deși nu se lipseau de ele.

Inventarul ceramic al gropii B se încheie cu un fragment dintr-o toartă de vas în secțiune semi-ovală, din pastă fină cu rare fire de mîca și calcar, bine arsă, de culoare neagră lustruită (pl. VII, fig. 1). Pe partea dorsală toarta este decorată prin incizie punctată care formează motive geometrice de linii drepte și triunghiuri. Pe fragmentul existent se păstrează un singur motiv decorativ care constă din două triunghiuri echilaterale ce se ating la vîrfuri, încadrate de către trei linii care formează un chenar. Cîmpul din interiorul triunghiurilor este întrerupt de două linii paralele cu o latură, iar spațiul dintre acestea este și el întrerupt de linii dese punctate perpendiculare. Atît forma toartei cît și tehnica între-

* * *

¹⁾ Forme asemănătoare în faza A., Schneckenberg (A. Prox, op. cit. Taf. II, 4, 7).

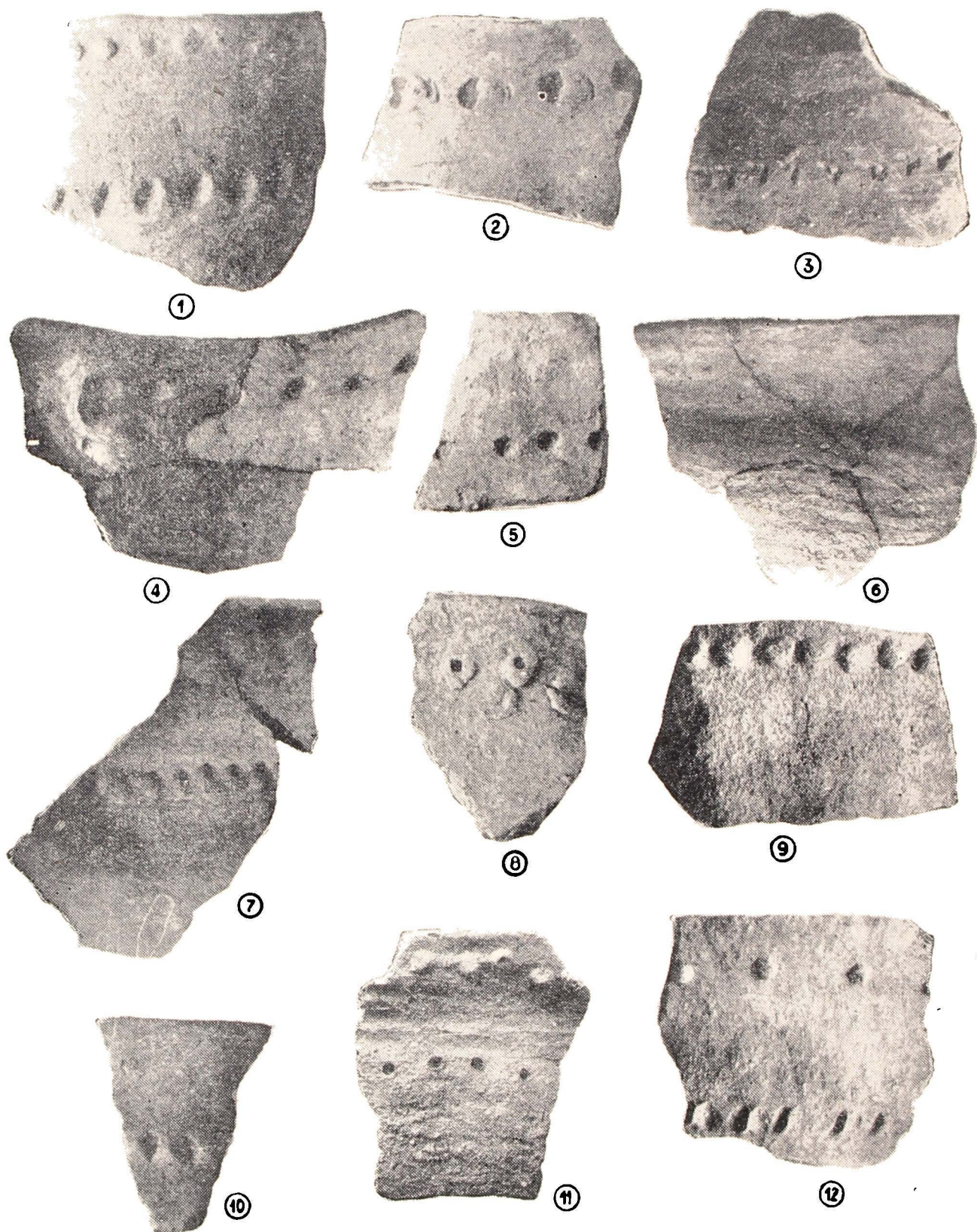
²⁾ I. Nestor, „*Fouilles de Glina*“, p. 239, fig. 7, 14.

³⁾ Vasele din același tip, din faza Schneckenberg B, aveau două torți, A. Prox, op. cit., p. 39, fig. 23. Probabil că și acesta de la Roșu a avut tot două torți.

buință pentru redarea ornamentației sînt proprii culturii Tei, faza Fundeni.

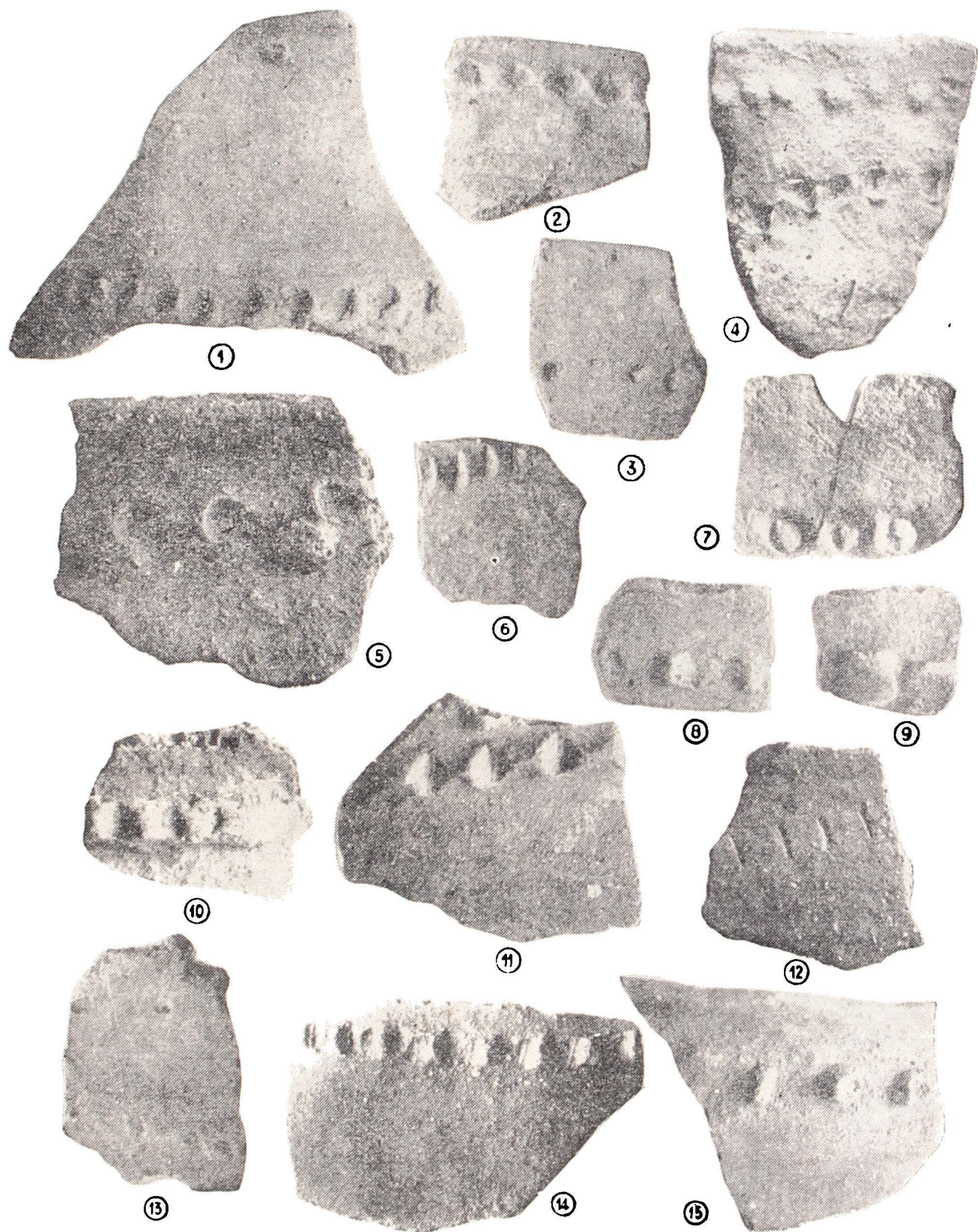
Din fragmentele ceramice de o redusă cantitate aflate în strat, nu avem de remarcat decît două :

Fragment de pahar, probabil tronconic, de culoare cenușie închis, a cărui ornamentație, constă din două rînduri de cercuri imprimate cu

Planșa XII. *Fragmente ceramice cu decor din groapa A.*

un instrument gol în interior, probabil tot din trestie. Între ele sînt trase prin adîncire două linii paralele care, ca și cercurile, înconjoară gîtul vasului (pl. VII, fig. 4). Este singura oară cînd se întîlnește la Roșu acest fel de decor, frecvent la Glina, întîlnit la Fundeni și prezent în aspectul Schneckenberg.

Planșa XIII. *Fragmente ceramice decorate din groapa A.*

Al doilea ne atestă prezența ceramicii decorate cu șnur răsucit. Este vorba de un fragment de vas relativ mic, cu pîntecele bombat, gîtul scund și buza răsfrîntă în afară. Ornamentația începe la un centimetru sub buză și constă din trei linii paralele imprimate adînc cu șnurul răsucit, care înconjoară gîtul vasului. Pîntecele se pare că era în întregime acoperit cu elemente ornamentale din care, pe fragmentul de care dispunem se disting un oval mai subțiat la unul din capete și un contur elipsoidal, de asemeni rezultate din apăsarea șnurului răsucit pe lutul încă moale (fig. 5). Pasta din care este confecționat vasul conține fire fine de scoici și de calcar precum și nisip fin cu mica. La pipăit este aspră. Este bine arsă la cenușiu deschis. În spărtură se observă pasta destul de compactă de culoare cenușiu deschis. Suprafața interioară a vasului este cenușiu închis.

* * *

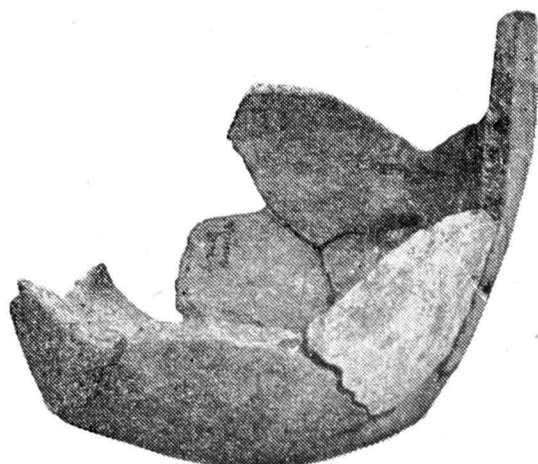
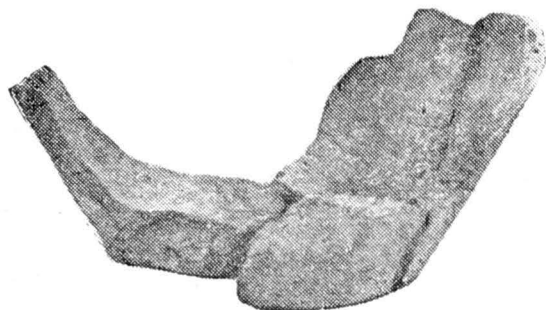
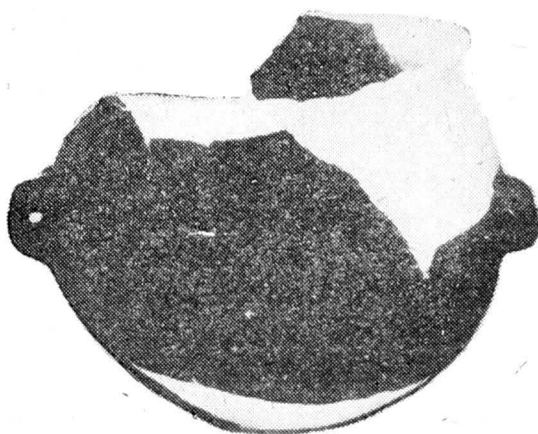
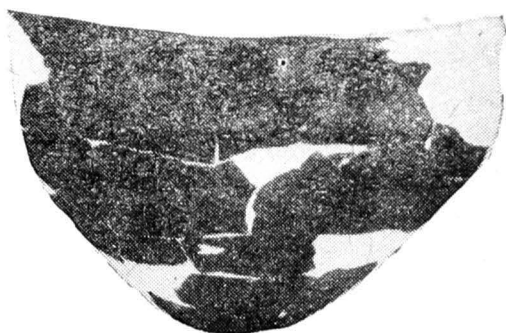
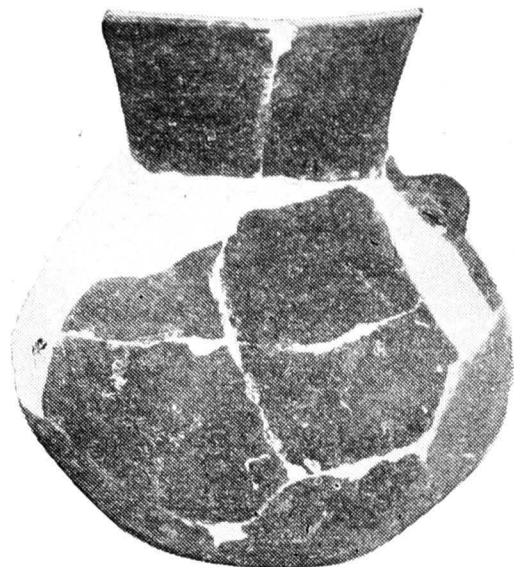
Din descrierea materialului ceramic aflat în cele două gropi, s-a desprins destul de clar faptul că avem de-a face cu două aspecte diferite, potrivit fiecăreia din gropi. Și atunci, se impune de la sine întrebarea : aceste materiale ceramice au fost întîmplător masate astfel, ele aparținînd unei singure etape de locuire a purtătorilor culturii Glina III la Roșu, sau ele reprezintă două etape de locuire caracterizate prin sensibile schimbări în conținutul cultural al populațiilor ? Aspectul deosebit al inventarelor celor două gropi, credem că se poate explica numai prin admiterea existenței a două etape de locuire. Aceasta înseamnă că am surprins la Roșu două faze din evoluția culturii Glina III, constatate tipologic dar nu și stratigrafic. În groapa A am văzut că predomină olăria de uz casnic, de calitate deosebite în care se întîlnesc deopotrivă elemente provenite dintr-un fond tîrziu neolitic (scoici și calcar în pastă, buza crestată și alveolată, tratarea suprafeței vaselor prin tehnica barbotinei) ; elemente care nu mai aparțin neoliticului ci acelei perioade de tranziție conturate de curînd sub denumirea de orizontul Folești II — Cernavoda II ¹⁾ (forma vaselor în S, impresiuni cu unghia, scoica sau bețișorul pe umărul vasului, brîul alvelor etc.) ; în fine, elemente proprii culturii Glina III deplin formată (pasta cu mult pietriș, întrebuintarea pe scară largă a decorului de găuri-butoni, lipsa unor forme de tradiție neolitică, de pildă strachina, unele forme care merg deja spre culturile bronzului mijlociu, de pildă castronul). Dacă la acestea adăugăm faptul că brîul crestat nu mai apare iar crestaturile subțiri pe umărul vasului, caracteristice pentru faza A a lui Prox, apar numai pe trei fragmente, credem că nu greșim situînd aspectul surprins în groapa A de la Roșu într-o etapă de mijloc a culturii Glina III în care aceasta este deplin cristalizată dar se întrevăd încă elemente ce au stat la baza formării ei și în aceeași măsură elementele ce vor contribui la formarea noilor culturi ale bronzului mijlociu. Raportat la cronologia lui A. Prox, constatăm unele elemente aparținînd fazei A dar, în general aspectul din groapa A aparține fazei B stabilită de Prox.

În groapa B, cele două categorii predominante de olărie : ceramica de uz casnic și ceramica fină, deși își găsesc unele analogii, cum am văzut,

¹⁾ D. Berciu, „Contribuții la problemele neoliticului din România în lumina noilor cercetări“, București, 1961.

Planşa XIV. 1—2 ; 4—6. Vase de uz casnic din groapa B. ;
3. Vas cu proeminențe din groapa A.

Planşa XV. Vase și fragmente din categoria ceramicii fine din groapa A.

în materialele descoperite la Glina și Fundeni, aceasta nu ne poate servi în a-i preciza oarecum poziția în cadrul mare al culturii, deoarece atât la Glina cât și la Fundeni, materialele provin din mai multe nivele care urmează a fi conturate în viitor. Recurgînd la cronologia lui A. Prox, elemente ca forma vasului amforă și castronului cu partea inferioară mult înălțată, par a ne arăta o legătură mai strînsă a materialului din categoria vaselor fine din groapa B, cu faza A stabilită de Prox, fără însă ca prin aceasta să înțelegem a considera ceramica din grupa B ca aparținînd fazei A din Transilvania.

Cît privește evoluția culturii Glina III la Roșu, atît timp cît nu dispunem de elemente stratigrafice, este deopotrivă de greu de precizat. După cum am văzut în prezentarea săpăturii de la Roșu, în groapa A, s-a prins conturul unei alte gropi, mai puțin adîncă, conținînd un pămînt mazăros, provenit din stratul Glina III. Această groapă ar putea fi contemporană cu groapa B. Iar suprapunerea de gropi ar demonstra și stratigrafic cele două nivele de locuire preconizate pe bază tipologică. Din păcate, cele cîteva fragmente ceramice, găsite în groapa mai nouă, nu ne-au putut da nici o indicație. Prezența fragmentului de toartă decorat prin incizia punctată, găsită numai în groapa B, ar putea constitui un argument în susținerea ipotezei că groapa B ar fi mai nouă decît groapa A. Dar masivitatea toartei și maniera în care este executată incizia punctată indică faza ultimă a culturii Tei, faza Fundeni și deci ea nu poate avea nici o legătură cu locuirea Glina III căreia îi aparține groapa ¹⁾. Din punct de vedere tipologic însă, pe de o parte, prezența căniței cu toartă, aflată numai în groapa A, iar pe de alta pasta și unele elemente decorative ale olăriei de uz casnic pe care le putem urmări în ceramica grosolană a culturii Tei, ne fac să înclinăm a considera groapa A ca aparținînd etapei de locuire mai noi a purtătorilor culturei Glina III la Roșu, decît aceea reprezentată prin groapa B.

Rămîne încă un semn de întrebare privitor la fragmentul ceramic găsit în strat care denotă la Roșu existența ceramice, decorate cu șnur. Considerat de Prox ca aparținînd fazei B, șnurul răsucit se găsește și în cultura Cernavoda III, care după cronologia prof. D. Berciu ²⁾ ar corespunde cu faza timpurie a culturii Glina III din Muntenia. Existența ceramicii decorate cu șnur semnalată la Roșu prin acest unic fragment, ne permite cu greu să tragem o concluzie asupra semnificației ei în conținutul culturii Glina III de acolo. Cu atît mai mult cu cît în cîmpia munteană, în afară de un fragment găsit la suprafață la Glina ³⁾, atari descoperiri în așezări Glina III nu mai sînt cunoscute. În schimb, în așezările culturii Schneckenberg din Transilvania, la Őrkő, Jigodin, Dealul Sprengghi, Schneckenberg etc. ceramica cu șnur este mereu prezentă, fenomen explicat de Zoltán Székeley ⁴⁾, prin aceea că la baza dezvoltării culturii Schnecken-

¹⁾ Prezența fragmentului de toartă Tei din groapa B este greu de explicat cu atît mai mult cu cît urmele unei așezări Tei nu au fost identificate la Roșu.

²⁾ D. Berciu, op. cit.

³⁾ I. Nestor, „Der Stand“, p. 72.

⁴⁾ Szekely Zoltan, „Cercetări și săpături de salvare executate de Muzeul regional Sf. Gheorghe : Materiale III, p. 157 și același autor : „Contribuții la cronologia bronzului în Transilvania“, SCIV, 1955, p. 846.

berg stau elemente culturale Gorodsk-Usatovo. Dar pînă la noi descoperiri de acest gen, în contexte mai sigure, noi ne mulțumim doar să-i semnalăm prezența.

Desigur că încercarea de a stabili două faze din evoluția culturii Glina III, pe baza grupării unui material ceramic în două gropi aflate într-o așezare aparținînd purtătorilor acestei culturi, nu poate avea decît un caracter de ipoteză, cu atît mai mult cu cît în stadiul actual al cercetărilor, conținutul fazeologic al complexului Glina III — Schneckenberg, constituie încă o problemă de rezolvat.

De aceea am socotit că o încercare de a prezenta acest material mai pe larg, este bine venită, cu atît mai mult cu cît în aria orașului București și împrejurimi, arie care ne interesează în deosebi, deși urmele așezărilor Glina III descoperite în săpături sau în lucrări ocazionale, au fost numeroase¹⁾, ele nu au preocupat în mod deosebit pe cercetători, iar publicarea materialului, numai în cadrul rapoartelor preliminare, a fost destul de redusă. Prima descoperire aparținînd culturii Glina III a fost făcută în cuprinsul orașului București, în dreptul morii Ciurel, de către C. S. Nicolăescu-Plopșor. Pe atunci complet necunoscută, despre ornamentarea olăriei ei C. S. Nicolăescu-Plopșor spunea că este făcută : „cu un surcel rotund, nu tocmai bine retezat la capăt, care s-a apăsător dinlăuntru în afară cînd era vasul încă neuscat“²⁾. În anul 1928 prof. I. Nestor a arătat pentru prima oară conținutul noii culturi, pe baza descoperirilor făcute de el în stratul III de la Glina, i-a dat denumirea și a încadrat-o în timp «la granița epocii bronzului... în atingere cu începuturile culturii Monteoru, atît cronologic cît și cultural“³⁾. Mai tîrziu, același autor precizează datarea complexului Glina III — Schneckenberg în a doua parte a perioadei III Childe (epoca aramei) și în prima parte a treptei A din epoca bronzului, pînă la treapta A 2 a lui Reinecke⁴⁾. Dar de la raportul săpăturilor arheologice de la Glina⁵⁾, publicat în anul 1932, unde se arată pe larg conținutul cultural al nivelului III de acolo, cultura Glina III nu a mai format obiectul unui studiu aparte. Această situație se constată de altfel și pentru restul Munteniei, unde se plasează însăși aria de formare a culturii Glina III și unde aceasta este prezentă aproape pretutindeni pe terasele rîurilor. La fel în Oltenia, care intră în aria de răspîndire a culturii Glina III și unde prof. D. Berciu încă în anul 1939, arăta că „se cunosc pînă acum 16 puncte și așezări Glina III“⁶⁾.

Lipsa unor observații stratigrafice în cuprinsul stratului Glina III, faptul că nivelul Glina III a fost în genere subțire și răvășit de așezările ulterioare, acesta reducîndu-se de multe ori doar la gropi menajere și urme împrăștiate în stratul propriu sau în răvășirile de mai tîrziu, au făcut ca o clasificare cronologică a fazelor în cuprinsul culturii Glina III să nu fie posibilă. Nici după publicarea în anul 1941, a volumului intitulat „Die Schneckenbergkultur“ în care A. Prox după o analiză minuțioasă a între-

1) Urme de așezări Glina III s-au mai găsit la Lacul Tei, Fundeni, Străulești, Giulești, Bucureștii-Noi, Popești Leordeni, Dudești, Pantelimon, Băneasa, Tei-Toboc, etc.

2) *Cronica numismatică și arheologică*, anul II, 1922, pp. 9—10.

3) I. Nestor, „*Zur Chronologie der rumänischen Steinkupferzeit*“, p. 132—136.

4) I. Nestor, „*Zur Stand*“, p. 72.

5) I. Nestor, „*Fouilles de Glina*“, p. 237—252.

6) D. Berciu, „*Arheologia preistorică a Olteniei*“, în *Arhivele Olteniei*, An. XVIII, nr. 104—106, Craiova, p. 248.

gului material găsit în așezările culturii Schneckenberg din Transilvania ajunge la determinarea a trei faze : A, B, și C în evoluția acestei culturi, problema culturii Glina III nu a fost preluată spre a se studia materialul ceramic Glina III, în raport cu cele trei faze stabilite de A. Prox, deși autorul ardelean a întrebuintat materialul ceramic de la Glina spre a face unele apropieri. Mai înainte decât Prox, Schroller preconiza aspectele Glina III și Schneckenberg ca făcând parte din aceeași cultură, Glina III fiind însă considerată cea mai veche, Prof. I. Nestor vorbind despre cronologia relativă a celor două aspecte făcute de Schroller arată că „aceasta nu se poate admite decât după cunoașterea întregului material din Ardeal și Muntenia“ ¹⁾, A. Prox, cunoscând materialul din Transilvania și dispunând de o parte din materialul Glina III, publicat la data când apare studiul său a distins unele desebiri. Bazându-se pe faptul că analogiile se observă numai în faza B și C și lipsesc în A, el a considerat cultura Glina III mai nouă, avînd afinități cu culturile Periam și Monteoru de mai tîrziu ²⁾. De la studiul lui Prox nu a mai apărut nici în Transilvania, decât tot succinte rapoarte preliminare, în care prezentarea materialului ceramic este sporadică. De pildă în raportul săpăturilor de la Őrkő ³⁾, aflăm cu privire la locuirea Schneckenberg că „în diferitele straturi de cultură au fost găsite diferite fragmente de vase“ și mai departe se vorbește de „trei faze de cultură“, dar prezentarea foarte redusă a materialului ceramic face ca această clasificare să nu poată fi folosită, așa cum s-a arătat de altfel și în raportul săpăturilor de la Dealul Sprengi ⁴⁾. Necesitatea unei cercetări mai profunde a materialului ceramic din complexul Glina III Schneckenberg și mai cu seamă necesitatea stabilirii pe date stratigrafice a fazelor acestei culturi, a devenit mai evidentă în urma ultimelor săpături arheologice de pe dealul Sprengi cînd se pare că nu a mai rămas valabilă nici clasificarea cronologică stabilită de A. Prox pentru cultura Schneckenberg. În raportul de săpături de la dealul Sprengi ⁵⁾, autorii arată că întrucît pe acest teren apar toate cele trei grupe A, B și C și întrucît Prox se servise în clasificarea lui cronologică, de argumentul că pe dealul Sprengi nu s-a găsit decât faza A, stabilindu-i conținutul evolutiv tocmai pe acest considerent, poziția cronologică a celor trei faze a culturii Schneckenberg trebuie revizuită.

În anul 1956, săpăturile arheologice efectuate pe dealul Ciurel, avînd drept scop de a urmări culturile care s-au succedat pe acest promontoriu și în special „vestigiile din epoca medievală“, au dat la iveală o întinsă și de lungă durată așezare Glina III care, după cum subliniază primul raport de săpături apărut în 1958 ⁶⁾, a acoperit o mare parte din suprafața dealului. Deși săpăturile nu au atins încă centrul așezării, iar materialul a fost publicat numai în cadrul rapoartelor preliminare de săpături, totuși și din aceste succinte relatări, reiese importanța deosebită pe care așezarea de la

¹⁾ I. Nestor, „Der Stand“, p. 71.

²⁾ A. Prox, op. cit., p. 87.

³⁾ Székely Zoltán, „Materiale, III, op. cit., p. 154 și 157.

⁴⁾ A. D. Alexandrescu și N. Constantinescu, „Raportul săpăturilor de la Dealul Sprengi 1956—1957“, *Materiale*, VI, 1959, p. 673.

⁵⁾ Ibidem.

⁶⁾ Sebastian Morintz, Gh. Cantacuzino, „Șantierul București“, Sectorul Ciurel, *Materiale* V, p. 631—633.

Ciurel o are în cunoașterea culturii Glina III. În adevăr, este pentru prima oară când într-o așezare Glina III, aflăm că a fost posibilă o deosebire a două nivele în cuprinsul stratului propriu al acestei culturi, iar materialul a fost suficient de bogat pentru a îngădui descoperitorilor o clasificare cronologică bazată pe date stratigrafice, chiar dacă ea nu constituie decât „un început”. Cercetătorii, după un prim contact cu materialele și folosind cronologia lui A. Prox, arată că deși se găsesc și elemente A la Ciurel, totuși așezarea de acolo trebuie încadrată în faza B a lui Prox. Dar lipsa unei mai ample analize a materialelor și în deosebi lipsa materialului ilustrativ, nu ne permit, deocamdată, o cunoaștere mai temeinică a celor două faze surprinse la Ciurel. Din aceleași rapoarte de săpături, aflăm că pe Dealul Arhivelor, s-a precizat cea mai timpurie fază a culturii Glina III (faza A a lui Prox).

Săpăturile de la Cuciulata¹⁾ au oferit posibilitatea de a se distinge în stratul de cultură Schneckenberg două nivele, despre care de asemeni se vorbește doar pe scurt în raportul de săpături. Interesant este că descoperitorul, afirmă că la Cuciulata se confirmă cronologia lui Prox pentru fazele A și B dar nu și pentru C.

Cu ocazia săpăturilor arheologice efectuate între anii 1956—1960 la Cernavoda, pe dealul Sofia²⁾ s-a pus din nou în discuție problema genezei culturii Glina III, datorită descoperirii noii culturi Cernavoda, care după prof. D. Berciu, în Dobrogea „prelungeste în parte evoluția culturii Gumelnița, iar pe de altă constituie aici chiar cultura fazei timpurii a bronzului”³⁾. În lumina apariției culturii Cernavoda, Prof. D. Berciu, revalorificând unele descoperiri din Moldova și reconsiderând unele concluzii la care ajunsese prof. M. Petrescu Dîmbovița⁴⁾, cu privire la o componentă Gorodsk-Usatovo în geneza culturii Glina III-Schneckenberg, distinge grupa Foltești II de cultura Gorodsk-Usatovo (Horodiștea-Foltești I) și adăugindu-i noua descoperire stabilește orizontul Foltești II-Cernavodă II, avînd conținutul unei culturi de tranziție, în care se întîlnesc de-o potrivă caracterele ultimei etape neolitice (fazele IV) și caracterele specifice etapei timpurii a bronzului, cultura Glina III-Schneckenberg. Pentru Muntenia, după prof. D. Berciu, orizontul tîrziu al culturii Cernavodă I și orizontul timpuriu al culturii Cernavodă II, ar corespunde unei faze finale a culturii Gumelnița, în care se include și Gumelnița D stabilită de prof. I. Nestor (în Gumelnița D apare motivul decorativ cu șnur și găuri buton). Deci, cultura Cernavodă II ar sta la baza culturii Glina III, faza finală a orizontului Cernavodă II, conturîndu-se chiar într-un aspect Protoglina. Urmează Cernavodă III, care ar corespunde unei faze timpurii Glina III, după care Cernavodă IV, ar fi paralelă cu cultura Glina III, deplin formată⁵⁾.

Dar dacă materialul atribuit orizontului Foltești II este oarecum cunoscut din săpăturile vechi⁶⁾, în parte reactualizate, materialul din săpă-

¹⁾ Gh. Bichir, „Săpături de salvare la Cuciulata”, *Materiale*, VII, p. 356—357.

²⁾ D. Berciu, S. Morintz, P. Roman, „Săpăturile de la Cernavoda”, *Materiale* VI.

³⁾ „Săpăturile de la Cernavoda”, p. 103.

⁴⁾ „Săpăturile arheologice de la Foltești”, *SCIV* II, 1, 1951, p. 259.

⁵⁾ D. Berciu, „Contribuții la problemele neoliticului în România”, p. 138—148.

⁶⁾ M. Petrescu-Dîmbovița, „Cetățuia de la Stoicani”. Locuirea Usatovo, *Materiale* I 1953, p. 112—114 ; M. Petrescu-Dîmbovița, „Cimitirul hallstattian de la Stoicani” *Materiale* I, p. 162—165 ; Hăbășești — Monografia — p. 476—481 ; C. Mătase, *Frumușica*, București, 1946, p. 65—66.

turile recente de pe dealul Sofia, în deosebi orizontul Cernavoda III, aflat doar pe dealul Sofia și ipotetic la Foltești, este încă prea puțin cunoscut. În ce privește Cernavoda IV, prezența ei este doar semnalată pe dealul Sofia. În consecință rezultatele deosebit de importante ale săpăturilor de la Cernavoda, dealul Sofia, nu vor putea fi deplin valorificate decât după publicarea întregului material. Pînă atunci ne mulțumim doar a le relata așa cum ele au fost interpretate de către descoperitor.

Noi descoperiri aparținînd culturii Glina III, au fost făcute în cursul săpăturilor de salvare de la Cățelu Nou din anul 1960, cînd s-a dat peste o locuință Glina III, pe care descoperitorul o situează într-o fază mai veche a acestei culturi ¹⁾. Fragmentele ceramice găsite la Cățelu Nou, sînt mărunte iar majoritatea lor foarte uzate. Totuși se pot preciza două categorii distincte : fragmente ceramice cu foarte rare și mici pietricele și mai dese cioburi pisate și granule mari de calcar. În spărtură miezul este de obicei negru și înroșit numai la suprafață iar în exterior vasele au o culoare galben-cărămizie prăfoasă, degradată. Ca forme putem deduce existența străchinii mici bitronconice cu buza tăiată drept, strachina cu pereții oblici și marginea întoarsă în interior și bolul cu buza de asemeni plecată în interior, toate forme bine cunoscute din neolitic. Cîteva fragmente de funduri arată fie o înălțare a lor, fie o lățire a tălpii. A doua categorie o formează fragmente din pastă în care continuă să existe fire de calcar și cioburi pisate, dar majoritatea degresanților o constituie nisipul și pietricelele, care uneori sînt de dimensiuni considerabile. Pasta acestor vase este cea caracteristică, grosolană, aspră la pipăit, cu pietricele la suprafață și de culoare cărămizie cu pete cenușii. Fragmentele din prima categorie sînt mai rar decorate, dar acestea din urmă arată că motivul ornamental era exclusiv format din aplicații plastice : briul alveolar întâlnit în Glina III și proeminente — apucători în destul de mare număr, așa cum le întîlnim atît în Glina III cît și în neolitic. Pe nici un ciob nu se întîlnește la Cățelu Nou decorul șirului de butoni caracteristic culturii Glina III. Comparînd materialul ceramic descoperit în așezarea Glina III de pe Dealul Arhivelor ²⁾ cu acela de la Cățelu-Nou, reies evidente asemănări, dar în timp ce pe Dealul Arhivelor, ornamentul găuri-butoni există, la Cățelu-Nou, nici în bordei și nici în materialul împrăștiat, nu apare acest ornament. Desigur că urmele așezării Glina III de la Cățelu-Nou sînt prea sărace, astfel că ele nu oferă destule elemente pentru a se putea contura o fază distinctă în ceea ce numim etapa timpurie a culturii Glina III. Totuși, avînd în vedere pasta din care au fost confecționate vasele, formele și lipsa decorului caracteristic culturii Glina III, considerăm aspectul de la Cățelu mai vechi decît acela surprins pe Dealul Arhivelor și deci nu ar fi exclus ca el să constituie cea mai timpurie apariție a culturii Glina III în cîmpia munteană. În acest caz Cățelu-Nou ar putea reprezenta acea fază inițială a culturii Glina III, după care ar urma așezarea de pe Dealul

¹⁾ Raportul săpăturilor de salvare de la Cățelu Nou, în volumul de față. Materialul Glina III de la Cățelu Nou l-am putut vedea prin bunăvoința lui Valeriu Leahu.

²⁾ Materialul Glina III de pe Dealul Arhivelor l-am putut vedea prin bunăvoința lui Gh. Cantacuzino și S. Morintz.

Arhivelor, încadrându-se într-o fază timpurie a culturii Glina III, urmată de cele două aspecte de la Roșu care s-ar încadra într-o etapă de mijloc a culturii Glina III, contemporană cu aceia din nivelul II de la Ciurel.

* * *

Fără îndoială că în momentul de față orice încercare de a stabili fazele în evoluția culturii Glina III, trebuie să-și păstreze caracterul de ipoteză. Este drept că se vorbește de trei faze în conținutul acestei culturi. În ultimul timp se preconizează un aspect Preglina, altul Protoglina, și un orizont timpuriu al culturii Glina III ¹⁾. Dar atât timp cât conținutul acestor faze este încă neclar, ele nu pot servi drept puncte de reper. De aceia se impune pe de o parte, reconsiderarea întregului material ceramic care a fost încadrat pînă acum în faza Gumelnița D ²⁾ și studierea lui în noile condiții determinate de descoperirea culturii Cernavoda din Dobrogea ; pe de altă parte este absolut necesară cunoașterea conținutului culturii Cernavoda. În felul acesta, se va putea desigur, clarifica procesul de formare a culturii Glina III. În ce privește cunoașterea fazelor de evoluție a acestei culturi spre culturile bronzului mijlociu, cercetările mai recente ³⁾ din așezarea Glina III de la Glina și acelea de pe dealul Ciurel atunci cînd vor fi publicate în întregime, vor aduce o temenică contribuție prin prețioasele date stratigrafice surprinse în cursul săpăturilor.

MARGARETA CONSTANTINIU
PANAIT I. PANAIT

¹⁾ D. Berciu, „Contribuții la problemele neoliticului în România“, p. 139.

²⁾ Prof. I. Nestor sublinia în 1950 : „Elementele clasate pînă acum sub denumirea de Gumelnița D. vor trebui așa dar, reanalizate, pentru a se vedea care din ele reprezintă corespondentul fenomenului C din Moldova (adaosul unui element răsăritean șnurceramic la trunchiul viguros al culturii Gumelnița... Nu mai este nevoie, credem, să subliniem importanța elementelor C și D pentru explicarea genezei culturii Glina III — Schneckenberg...“, I. Nestor, *Probleme noi în legătură cu neoliticul din R.P.R.* SCIV, an. I, (1950) vol. II, p. 218.

³⁾ În anii 1947—48, prof. M. Petrescu-Dîmbovița a reluat săpăturile în așezarea Glina III de la Glina, determinînd acolo, se pare, trei nivele de locuire surprinse stratigrafic, (material inedit).

ПОСЕЛЕНИЕ БРОНЗОВОГО ВЕКА В РОШУ

(Краткое содержание)

Летом 1958 г. коллектив Музея Истории гор. Бухареста произвел археологические раскопки на поселении культуры Глина III, расположенном на правом берегу реки Дымбовица.

Разрезы выявили один лишь слой обитания, а именно носителей культуры Глина III, в котором не удалось различить отдельных горизонтов обитания. Состоящий главным образом из глиняных черепков археологический материал был разбросан в культурном слое или в небольших продовольственных ямах; больше всего его было в двух больших ямах А и В. Учитывая размеры этих ям, способ их наполнения и содержание, авторы считают их частью устройства двух землянок.

Наряду с несколькими кремневыми и костяными орудиями найдены многочисленные обломки глиняных цедилок, пряслиц, а также большое количество костей животных, указывающих на пастушеский образ жизни обитателей Рошу.

Неодинаковый облик керамического материала, обнаруженного в землянках А и В, заставляет авторов допустить хронологическую последовательность ям, а не их одновременное использование. Поэтому высказывается предположение о существовании двух горизонтов обитания культуры Глина III, которые соответствуют двум ямам А и В, отождествленных типологически, но не стратиграфически.

Единственный глиняный черепок, найденный в Рошу, свидетельствует о наличии керамики с веровочным орнаментом.

Разработав относительную хронологию обеих ям, авторы склонны считать, что яма В относится к первому горизонту обитания, а яма А к более позднему горизонту обитания носителей культуры Глина III. Вероятно, обе ямы восходят к фазе Шнекенберг В, установленной Проксом относительно облика первой культуры бронзового века в Трансильвании.

Рис. 1 — План раскопок в Рошу

Рис. 2 — Ров II, восточная стена

Рис. 3 — Скребок и лезвие пилы из кремня

Рис. 4 — Разбитый глиняный сосуд из ямы А

Рис. 5 — Черепок керамики с шнуровым орнаментом

Рис. 6 — Частичная реставрация сосудов домашнего обихода из ямы А

ТАБЛИЦА I — Костяные и глиняные предметы, найденные в ямах А и В

ТАБЛИЦА II — Профили сосудов из ямы А

ТАБЛИЦА III — Профили сосудов из ямы А

ТАБЛИЦА IV — Черепки глиняных сосудов с ручками

ТАБЛИЦА V — Глиняные сосуды и черепки.

ТАБЛИЦА VI — Глиняные сосуды из ям А и В

ТАБЛИЦА VII — Сосуды категории тонкой керамики из ямы В

ТАБЛИЦА VIII — Черепки глиняных сосудов из ямы А

ТАБЛИЦА IX — Детали обработки поверхности глиняных сосудов из ямы А

ТАБЛИЦА X — Выпуклости и ручки сосудов

ТАБЛИЦА XI — Выпуклости и ручки сосудов

ТАБЛИЦА XII — Черепки керамик из ямы А

ТАБЛИЦА XIII — Черепки керамики из ямы А

ТАБЛИЦА XIV–XV — Глиняные сосуды найденные в Рошу. (яма А и В)

UN ÉTABLISSEMENT GLINA III À ROȘU

R é s u m é

Au cours de l'année 1958, le Musée d'histoire de Bucarest a entrepris des fouilles archéologiques de sauvetage dans un établissement Glina III situé dans le village de Roșu, sur la rive droite de la Dîmbovița.

Les sections pratiquées ont permis d'identifier une seule couche d'habitation, appartenant à la civilisation de Glina III, sans qu'il fût possible d'y relever des niveaux d'habitation distincts. Le matériel archéologique, consistant essentiellement en fragments céramiques, a été trouvé soit éparpillé dans la couche de culture, soit dans de petites fosses ménagères, mais surtout dans deux grandes fosses, A et B, que les auteurs, s'appuyant sur les dimensions de celles-ci, la manière dont elles ont été remplies et la nature de leur inventaire, considèrent comme les annexes de deux huttes.

Outre quelques outils en silex et en os, la fouille a fourni un grand nombre de fragments de passoirs en terre cuite, de fusaïoles, ainsi qu'une récolte considérable d'os d'animaux, établissant le caractère pastoral des habitants de la station de Roșu.

Les différences que présente la céramique des huttes A et B indiquent que celles-ci n'ont pas été habitées simultanément, mais successivement ; cette constatation indique l'existence de deux niveaux d'habitation, correspondant aux fosses A et B, niveaux constatés typologiquement sinon stratigraphiquement.

Un fragment céramique unique de son espèce, trouvé dans la couche de culture, établit l'existence de la céramique à décor en cordon.

Quant à la chronologie relative des deux fosses, les auteurs estiment que la fosse B appartiendrait à un premier niveau d'habitation et la fosse A à un niveau plus avancé de la civilisation de Glina III, les deux fosses paraissant appartenir plutôt à la phase B Schneckenberg, établie par Prox.

Legendes des figures

Fig. 1 — *Plan des fouilles de Roșu.*

Fig. 2 — *Paroi est de la section II.*

Fig. 3 — *Racloir et lame-scie en silex.*

Fig. 4 — *Fragment de vase en terre glaise de la fosse A.*

Fig. 5 — *Fragment céramique à décor en torsade.*

Fig. 6 — *Reconstitution partielle d'un vase d'usage domestique de la fosse A.*

Planche I — *Objets en terre glaise et en os découverts dans les fosses A et B.*

Planche II — *Coupes de vases de la fosse A.*

Planche III — *Coupes de vases de la fosse A.*

- Planche IV — *Fragments de vases en terre glaise à anses.*
Planche V — *Vase et fragments de vase en terre glaise.*
Planche VI — *Vases en terre glaise des fosses A et B.*
Planche VII — *Vase et fragments céramiques de Roşu.*
Planche VIII — *Fragments de vases en terre glaise de la fosse A.*
Planche IX — *Détails du décor extérieur de vases en terre glaise de la fosse A.*
Planche X — *Proéminences et anses de vases.*
Planche XI — *Proéminences et anses de vases.*
Planche XII — *Fragments de céramique décorée de la fosse A.*
Planche XIII — *Fragments de céramique décorée de la fosse A.*
Planche XIV — *Vases en terre glaise de la fosse B.*
Planche XV — *Vases en terre glaise de la catégorie céramique fine de la fosse B.*